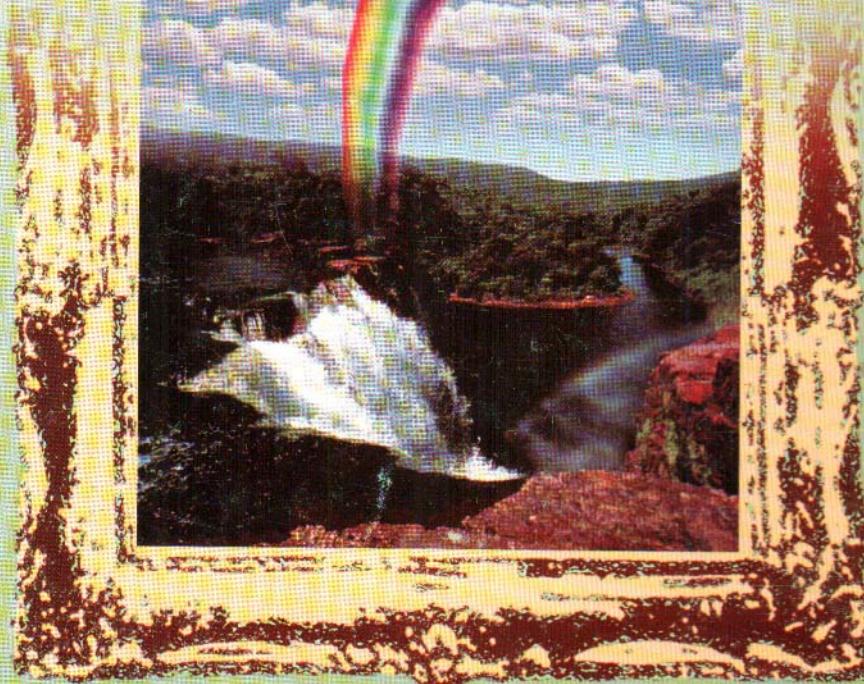

ماهني لى چاي

(شعر مجموعه سی)

مؤلف : م.م - ناظر شرفخانه ای

ماهنی لی چای

(شعر مجموعه‌سی)

م.م. ناظر شرفخانه‌ای

اثرین آدی: ماهنی لی چای(شعر مجموعه‌سی)
بازان: محمدرضا ملک پور(نظر شرفخانه‌ای)
حروف دوزه‌ن: نرگس ملک پور
چاپ ایلی: ۱۳۷۷
نشر ائده‌ن:
نشر یئری:

ملکپور، محمدرضا، ۱۳۲۰

ماهني لى چاي / يازانى م.م ناظر شرفخانه‌اي - قم: دفتر نشر نويد
اسلام، ۱۳۷۷.
۱۱۲ ص.

ISBN 964 - 6485 - 23 5

فهرستنويسي براساس اطلاعات فيپا (فهرستنويسي پيش از
انتشار).
ترکي.

ا. شعر ترکي - ايران - قرن ۱۴. الف. عنوان.

۸۹۴/۳۶۱۱ PL ۳۱۴/۷۵ م

م ۷۷ - ۱۲۰۶۴

دفتر نشر نويد اسلام

قم - خيابان ارم پاساز قدس، تلفن: ۷۴۳۴۶۲

كتاب آدي: ماهني لى چاي

يازان: م.م شرفخانه‌اي

تعداد: ۱۰۰۰ نسخه

چاپخانه: محمد

تاریخ: ۱۳۷۸

چاپ نوبتی: بيرنجي

فهرست

۱	اون سوْز
۲۱	نیمة شعبان گلدى
۲۵	مبارڪ فجر بايرامي مناسبىئه
۲۹	محمد مصطفى و صفييده
۳۳	آند اولسون
۳۵	ماهنى لى چاي
۳۶	گۈزەلىم
۳۷	آيدىن سحر
۳۹	يوسف لر زيندان گۈزەل
۴۲	ساقياً
۴۴	نيكاريمسان سن
۴۵	ژاله مونجوغو
۴۶	يورما ييجا يىنىمى
۴۷	غريبەدەن نە كوسوم؟
۴۹	تولاندىم
۵۱	عشق حديثى

۵۳	۱۷- نولسون
۵۴	۱۸- کیم نه بیلیر
۵۵	۱۹- مرتضی علی عشقی
۵۷	۲۰- ناره بنزه رسن
۵۸	۲۱- پروانه هاردادیر؟
۶۰	۲۲- معرفت
۶۱	۲۳- روح رایحه‌سی
۶۲	۲۴- یاراشی
۶۴	۲۵- جوانلیق باهاری
۶۶	۲۶- پشیمان ائله‌رهم بیرگون
۶۸	۲۷- سرنوشته باخ
۷۰	۲۸- هرگوله شفاقت دئمه‌رهم
۷۱	۲۹- موسیقی
۷۳	۳۰- «آی ساوالانا» خطاب
۷۷	۳۱- ارمی لرایله دؤیوشن آذربایجان عسکرلرینه اتحاف
۸۰	۳۲- وطنیم
۸۴	۳۳- ایستک
۸۶	۳۴- دهرا آپار منی

- ۸۷ - اوز اوره گیندهن
- ۸۸ - قورخو
- ۹۰ - آت
- ۹۲ - بزک
- ۹۳ - فاصله سالما
- ۹۴ - کاش
- ۹۵ - سپیده بالام
- ۹۷ - شهریارین وفاتی مناسبیله
- ۹۹ - ملی شاعیر
- ۱۰۰ - رؤیا
- ۱۰۶ - پری لر شهری
- ۱۱۰ - قلم
- ۱۱۴ - آمان دونیا
- ۱۱۷ - آتalar و صیتی
- ۱۲۱ - هر کسین بیر سئوگی سی وار
- ۱۲۲ - دوداق بوزمه
- ۱۲۳ - پلتکلر مکالمه سی

اون سؤز

قوى گيل بasha تاج بسم الله،

ابدا قيل سؤزو به اسم الله!

توركجه ميزده يارانان يازيلى شعر ييغينى نين آن مهم قوللاريندان
 بيرىسى ده «فلسفى شعر قولو» دور. فلسفى دوشونجه، يارانىش و كائنات
 حاققىندا درين گئروشلىر و كهانت موضوعونو ايچينه آلان اينجه دويغولو
 سؤزلر، هله يئددى مين ايل بوندان ئونجە يارانان «سومرجە لوحە» لرده گۈزە
 چارپىر. توركجه ميزىن و ها بئله بشرىت تارىخى نين آن اسکى يازيلى
 آبىدەلرى اولان بو يازىتلارداو ھابئله «بىلگە قاغان» و «تانيوقوق» طرفىندىن
 نقر و حكىنه امر و ئىريلن «اورخون» آبىدەلرى ندە تورك انسانى نين بشرىتىن
 ياخشى حيات سورمهسى ايچون گتىريدىگى ياشايىش طرزى دوزوكلىرى و
 يارادىش اسطورەلرى و ها بئله درين فلسفى گئروشلىرى قىئide
 آلينمىشدىر. بىلگە قاغان ئوزونون فلسفى و آغىر مضمونلو شعرلىرىنە «ساب
 دئىير. بو سؤز ايندى ده دىليمىزده ساخلانىلمىشدىر و
 «ساو/سوو /sov فورمالاريندا، درين سؤز، پىغام، تاپشىرىق و
 وحى كىمى آنلاملاردا ايشلىلمىكده دىر. نىچە كە «ساوالان». سؤزوندە ده

همین کلمه، «وْحى» آنلاميندا ايشلىلمكده دير.

«ساو» يازما، داها دوغروسو «فلسفى شعر قولو» ياراتما، اسلامىتىن سونرا، قرآن مفاهىمى و اسلامى معاريفيندن ايلهام آلاراق ئوزونه داها سرعت و كييفيت آلمىشدىر. «يوسف خاص حاجب» طرفيندن درين فلسفى مضمونلو اثر اولان «قوتادغۇ بىلەغۇمۇسىنەدە»، اديب احمد يوكناكى «اليله يازىلماش «عتبة الحقائق» اثرىنده و خواجە «احمد يسوى» نىن، «ديوان حكمت» آدلى كىتابىندا، شعر تارىخىمизين فلسفى قولونو آرايىب آختارماق اولار.

اسلامى دوشونجه تارىخىنده پارلايان و «كلام» علمى نىن گونشى «ملّا محمد فضولى» دن سونرا فلسفى شعر تارىخىمizدە «حكيم ملا محمد هيدجى» و «حكيم ملا باقر خلخالى» دىليمىزە درين مضمونلو فلسفى اثرلىر قازاندىرىمىشلار و باشقا دىللرده ئوز دوشونجه لرى نىن شاعىلارىنى و پارلايان اىتى شعلەلرینى قىغىلچىم كىمى تىفكىر دونىاسينا ساچمىش و بىلىك سىزلىك و جهالىن كۈكلەرینى ياندىرماغا چالىشمىشلار. هله مين ايل قاباق، بؤۈك شاعيرىمىز «ادىب احمد» ئوز فلسفى اثرى «عتبة الحقائق» ده درين دوشونجه لرىنى بيان ائتدىكىن سونرا، او خوجونو دوشونجه و فلسفة يە دعوت ائدهرك، «بىلىك» دالىنجا گىندىلر حاققىندا بىلە بىر قناعتە گلىر:

باھالى دینار، اول بیلیکلی کیشی
بیلیکسیز، باھاسیز، دگرسیز بیشی
بیلیکلی-بیلیکسیز هاچان دنگ اولور؟
بیلیکلی دیشی ار، جاهیل ار، دیشی!

و سونزالار «ارن» فورماسی آلان «ار» سؤزونو ایستر کیشی اولسون، ایستر
آرواد، «فیلسوف و عارف» معناسیندا ایشله دیبر.

عصریمیزده همین شیوه‌ده شعر یازما قابلیته مالیک اولان، اوچ بؤیوک
شاعیریمیز اولموشدور: میرحبیب ساھرتبریزی، سید جعفر موسوی-
صفویزاده اردبیلی و ناظر شرفخانه‌ای تخلصوایله یازان محمد رضا
ملک پور.

میرزا شفیع واصحدن بويانا، شعریمیزه، فلسفی دوشونجه لر گتیرن و
ذکالی مضمونلارايله جانسیز سؤزلره جان باغيشلايان بو اوچ عالیم شاعیر،
تأسفله چاغداش ادبیات تاریخیمزده تانینمامیشلار و اونلارین اثرلری
آکادمیک سویه‌ده تدقیق اولونمامیشدير.

بو اوچ بؤیوک پارلاق اولدوز آراسیندا، ناظر شرفخانه‌ای اوْزونه
مخصوص یئریله، معتزله، شعوبیه و اخوان الصیفا فلسفی دوشونجه لرینی
دریندن او خوموش، شیخ شهاب الدین سهروردی نین و «ابن میمون» فلسفی
خطینی ابطال ائدن «مطلع الاعتقاد فی معرفة المبدأ و المعدّ» اثریله اسلام

فلسفه و کلام علمینده یعنی جیغیر آچان محمد فضولینی اوستاد جاسینا منیمسه میش و قرآنی مفاهیم‌دن قاین‌قالنان آغیر مضمونلو و درین فلسفی دوشونجه‌لرینی، آخیجی لهجه و گوژه شیوه‌لی شعرلایله بیان ائتمه قابلیتینه مالیک اولان اوستاد شاعیریمیزدیر.

او تبریز و قوم شهرلرینده تحصیل آلیشدیر. او قوم علمیه حوزه‌سینده، سطح و خارج سطح دؤنم‌لرینی قورتاریب، تهران دانشگاهی نین «الهیات» دانشکده‌سیندن یوکسک لیسانس درجه‌سی آلیشدیر.

ایللر بویو تهراندا «عرب ادبیاتی» و «فلسفه» درس‌لرینی تدریس ائدن شاعیر، ئوز بیلیک و علمی- فلسفی دوشونجه‌لرینی، دیلیمیزه و چاغداش شعریمیزه قازاندیرا بیلمیشدیر.

او عرفانی و فلسفه دوشونجه‌نی تورکجه‌میزد. ادبیاتین «جوهره‌سی» ساییر و «سید عظیم» کیمی عشق و عقلین تعارض و ساواش‌لاریندا، عشقه اوستونلوك وئیر. عاقلى ادب‌سیز و هترسیز حساب ائدیر و «عشق‌دیر هرنه وار عالمده» دئیر. زاهیدی عاقلین اسیری بیلیر. و اگر سید عظیم دئیرسە:

ای زاهمد خودبین، بیلیرم کیم هنرین یوخ
میدان محبت طرفه بیرگذرین یوخ!
ناظر شرفخانه‌ای ایسه اینجه بیر طنز‌ایله اونا خطیاب یازیر:

زاهد! اگر ایچسن می عقل آتین ائده رسن پی،
 سنده اوز قویارسان هئی من کیمی بیابانه!
 بیرجه جرعه نوش ائتسن سن ده من ایجن مئیدن،
 منبر اوسته پایلارسان گوندۀ خلقه پیمانه!
 و آیری پترده دئیبر:
 آماندیر قویما بین زاهد کیمی بد ذوقو رضوانه
 کی قورخوم وار او نعم المستقر، بشن القرار او لسوون!
 ازلدن عشقیله عقل اور تاسیندا کشمکش لروار
 او ایسته ر شور و شوق او لسوون، بو ایسته ر آه و زار او لسوون.
 عرفانی و فلسفی شعرلریمیزدۀ هر زاددان قاباق، بورادا سیمبولیک
 معنالاردا ایشنلنن می، باده، شراب، خرابات، مئیخانه و بو کیمی سؤزلرین
 حسابینی آیدینلاشدیر مالیق. تورکجه، فارسجا و عربجه یازان عارف
 شاعیرلریمیز، بو شعرلردن درین معنالار قصد ائتمیشلر. همین معنالارایله
 علاقه دار، ۸- اینجی عصرده فارسجا یازیب یارادان عارف شاعیرلریمیز
 «ملام محمد شمس مغربی تبریزی» دئیبر:

اگر بینی دراین دیوان اشعار
 خرابات و خراباتی و خمار...

شراب و شاهد و شمع و شبستان،
 خروش بربط و آواز مستان،
 می و میخانه و رند و خرابات،
 حریف و ساقی و ورد و مناجات،
 خم و جام و سبوی می فروشی،
 حریفی کردن اندر باده نوشی،
 خط و حال و قدو بالا و ابرو،
 عذار و عارض و رخسار و گیسو،
 مشوزنهار ازاین گفتار درتاب،
 برو مقصود از آن گفتار دریاب!
 مپیچ اندر سروپای عبارت،
 اگر هستی زاریاب اشارت،
 چو هریک را ازاین الفاظ جانی است،
 به زیر هریک از اینها، جهانی است...
 ها بئله دوقوزونجو عصرده شبسترده یاشایان، درین مضمونلو فلسفی-
 عرفانی منظومه لر قوشان شیخ محمود شبستری یازین:
 هرآن چیزی که در عالم عیان است،
 چو عکسی زآفتاب آن جهان است.

جهان چون زلف و خال و خط و ابروست،
 که هر چیزی به جای خویش نیکوست.
 تجلی گه جمال و گه جلال است،
 رخ و زلف آن معانی را مثال است..
 هرآن معنی که شد از ذوق پیدا،
 کجا تعبیر لفظی یابد اورا؟

عشق، عرفانی غزلده «نفس پرستیلیک» و مخالف جنسه ساری شهوانی
 چکیم دگیلدیر. عشق، الله گؤزللیگینی درک ائدهن و معرفت ادراکیندان
 ناشی اولان عاشيق- معشوق و عابد و معبد آراسیندا اولان بیر جذب و
 انجذابدیر. و هرنه عالمده واردیر بو انجذابدان دوغماقدادیر، فضولی
 دئمیشکن:

عشقدیر هرنه وار بو عالمده
 باشقا بیر قیل و قالدیر آنجاق

سرخوشلوق کئفلیلیک، مئی اوستوندن مئی وئرمه، جام دولاندیرما،
 طرب مجلسینده او تورما، بزم، مغ و باشقا بو کیمی دئیملرین هامیسیندا
 وحدت طراوتی و عشق تجلی سی گئرولمزسه، بیر عؤمور حکمت و
 فلسفه ایله مشغول اولان دوشونجه صاحبی و متفکر شاعیرلریمیز، البته که

واختلارینى بىو سؤزلىرى بىرى- بىرىنە بنزه دىپ هئچ شعر
يازمازدىلار تبريزدن كۈچوب اصفهاندا ياشابان «هاتف اصفهانى»
دئميشكىن:

هاتف ارباب معرفت كە گەھى،
مىست خواندىشان و گە هشىار،
از مى و بىز و ساقى مطرىب،
وز مغ و دىير و شاهد وزنار،
قصىد ايشان نەفتە اسرايرىست،
كە به ايماكىندىشان اظهار.

پى برى گېر بە رازشان، دانى،
كە هەمین است سرّ آن اسرار،
كە يكى هىست و هيچ نىست جزا،
وحده لالە آلا هو.

بو موضوع ايلە علاقەدار آذربايجان شاعيرلىرى بىر چوخ منظومەلر
يازمىشلار او جملەدن «قمرى درىندى» نين «عشق منظومەسى»نى آد آپارا
بىلرم.

ناظرىشخانەاي نين ياردىي جىلىغىندا بىئەلە مضمونلار
چوخ دور. واختىلە من اونون شعرلىرىنى «سەند» هفتەلىكىنده نشر

ائد بىرىدىم. او نون شاه اثرى اولان:

ساقىا گۇئتور جامى، دورما باشلا جولانه
 وئرگىلن مئى اوستن مئى، يېخ بو خلقى يان يانه
 مطلعلى غزلينى دە همین هفتەلىكىدە وئرمك نىتى ايلە غزللەر سيراسىنى
 داخيل ائتمىشىديم. منى چوخ اينجىدىن و گاھ- گاھ مزاھم اولان «كتىرل» چو
 قارداش، بو غزلين آلتىندا يازمىشىدیر: «بسمە تعالى- اين غزل چاپ نشود. از
 استاد مكرم آقاى دكتور محمدزادە بعيد است كە مىخوارگى را تشووق بىكنند
 امضا!».

بو كىنترلچو قارداش بىر صحيفە اويانلىق گۈرموردو و يا تجاھل ائدىرىدى
 كە شاعير دئىير:

تعلل ائىلمە، هي- هي گىتىر پىالە مى!
 شرار سىنه مى سۋىندور، شراب ناب ايلە!
 شراب ناب ندىر؟ مرتضى على عشقى،
 به جز بو بادە، دانىشما من خراب ايلە.
 دامىز بوغازىما بىر جورعە تا اولوم سرمىست!
 قويوم ترابه باشى عشق «بوتراك» ايلە.
 حاييف كە بىلەمەدى «نااظر» جوانلىغىن قدرىن،
 كىچىرتدى عؤمرونۇ بىبەودە خورد و خواب ايلە.

بیر چو خلار کیمی «خورد و خواب» اسیری اولمايان شاعير البهه که بو
سیمبولیک شعرلری ایله، ابوالعلای معری کیمی، فارابی تکین و حکیم ملا
محمد علی هیدجی سایاغی «پری لر شه هری» گزیر و دئیر:

نه شه هر، نه شه هر، گؤزهـل ماراـقـلـی،

مؤمن اینسانلارا اویان بیر شه هر.

خيال گوزگوسونـدـهـ اـفـلـاطـونـ،ـ اـونـوـ،ـ

اینـجـهـ اـحـسـاسـيـلـهـ دـوـيـانـ بـيرـ شـهـ هـرـ،ـ

نااظـرـشـرـفـخـانـهـ اـیـ بـئـلـهـ بـيرـ گـؤـزـلـلـیـکـ وـ گـئـرـچـکـلـیـکـ سـمـاسـیـ آـتـینـدـاـ اوـلـانـ
عـشـقـهـ اـیـنـانـیـرـ.ـ بـوـتـونـ عـارـفـلـرـ کـیـمـیـ آـلـاـهـدـانـ طـلـبـ اـئـدـیرـ اوـنـدـاـ «ـعـشـقـ»ـ گـوـجـونـوـ
آـرـتـیـرـسـیـنـ.ـ بـوـ استـغـاثـهـ لـرـدـهـ،ـ بـوـتـونـ عـارـفـ شـاعـیرـلـرـینـ اـثـرـلـرـینـدـهـ درـینـ معـنـالـارـ
يـاتـمـيـشـدـيـرـ.ـ مـيـثـالـ اـيـچـونـ فـضـولـىـ نـىـ توـتـاقـ.ـ اوـ،ـ آـلـاـهـدـانـ «ـبـلـاـ»ـ اـيـسـتـهـ بـيـروـ
بـلـاتـیـ آـلـاـهـيـنـ عـيـنـاـيـتـیـ وـ اـعـتـنـاسـیـ حـسـابـ اـئـدـیرـ:

اـیـ بـيـوـفاـ کـهـ عـادـتـ اوـلـوـبـدـورـ جـفـاسـتـاـ،ـ

بـالـلـهـ جـفـادـيـرـ اوـلـمـاـ دـئـمـکـ بـيـوـفـاسـنـاـ!

گـهـ نـازـ وـ گـهـ کـرـشـمـهـ وـ گـهـ عـشـوـهـ دـيـرـ اـيـشـينـ،ـ

جاـنـينـ سـئـونـلـرـ اوـلـمـاسـاـ يـئـىـ آـشـيـنـاسـنـاـ!

عـشـقـيـنـدـهـ مـبـتـلـاـلـيـغـيـمـيـ عـيـبـ اـئـدـهـنـ سـانـيـرـ،ـ

كـيمـ اوـلـماـقـ اـخـتـيـارـ اـيـلـهـ دـيـرـ مـبـتـلـاـسـنـاـ.

ای دل که هجزه دویماییب ایسترسن اول مهمی،

شوکر ائٹ بو حالا یوخسا گلر یوز بلاسنا!

ای گول غمینده اشک رخ زردیم ائندی آل

بیلدیردی او لا صورت حالیم صبا سن؟

دو شمز چو شاه قربی فضولی گدار،

او شهدن التفات نه نسبت مناسنا؟

تایی تاپیلماز و تکرار ائدیلمز فضولی یارادیجیلیغینا، منجه، ناظر آن

گؤزه ل مضمونلو نظیره لر یازمیشدیر. او نون آشاغیدا کی غزلی نین نئجه

فضولی شعریتی ایله سسلنمه سینه دقت ائدین:

گرچه یو خدور سنه تای جور و جفا ائتمکده،

گؤزه لیم من ده تکم عهد و وفا ائتمکده!

من اگر سوز دل و اشگ نیاز ایله خوشام،

سن ده هرگون منه مین ناز و آدا ائتمکده،

من تکم لبلرینی سر بقا او مماقدا،

سن ده تک او مدوغوم آمالی فنا ائتمکده!

تکجه بیر من دئمیرم، بلکه دئیر کل جهان:

یوخ تایین، قامت عشاقي دوتا ائتمکده!

ایندی که او خلامیسان، گل سو رو، آردینجا آپار!

نه گئورویسن منى قان ایچره رها ائتمکده؟

ناظراکیم نه بیلر حکمت رسام ازل

نه ایمیش قامت بالانى بلا ائتمکده؟

غزل نوعو، ادبیاتیمیزین، او خوجوایله ارتباط قورماق و علاقه ساخلاماقدا آن اوستاد شاعیرلرین اليندە گؤزەل بیر اینجه صنعت واسطسینه چئورىلمىشدىر و لاکين هر غزل يازان شاعير، بو واسطەدن اۆز استعدادى و قابليتى چرچىيەسىنده فايдалانا بىلمىشدىر. نسيمى و ختائىنى مسلك غزللىرى نين ان او جا قىلەسى كيمى قىراغا قويىراق، بوتون شرق ادبیاتى تارىخىنده يالنىز فضولىنى ذكر ائدە بىلرىك كە غزلى، تكرار ائدىلەز بىر قايلىتايىلە، اينجه صنعت واسطەسى كيمى قوللانمىشدىر. ايندې قىدر توركجه، فارسجا، عربجه واردو دىللریندە غزللى يازان شاعيرلر آراسىندا، كيمىسى فضولى نين وحى كلامى ذروهسىنە چاتا بىلمەمىشدىر. حتى حكيم سيدابوالقاسم نباتى و سيد عظيم شيروانى، ادبى - بدیعى يوكىشك لياقتلرە صاحب اولمالارينا باخماياراق، فضولى نين كۈلگەسى كيمى ظھور ائتمىشلىر. يالنىز بىزىم عصرىمیزدە «علي آقا واحد» غزل نوعوندا دگشىكلىك ياراتماغا موفق اولا بىلدى. غزللىن دىلىنى سادەلشدىردى و خلقين دانىشيق شىوهسىنە ياخىنلاشدىرى. لاکين او نون غزللىرىنده، فضولى، نباتى و سيد عظيم كيمى

فیلسوف شاعیرلر پمیزین ایشلتىدىگى مضمۇنلار يوخ، يئنى حىات طلباتينا اویغۇن موضوع علار ایشلەنيردى.

نااظر شرفخانه‌اي نين يازدىغى غزللرايسە، بىر طرفدن دىل باخيمىندان، على آقا واحدىين ياراتدىغى يئنى دگىشلىكلىر و دىگر جهتىن فضولى عنعنه سىنى دوام ائتىرىر. اونون اثرلىرى نين يايىلماماسى جنوبدا ياشايان بوتون آذريا بجان عالىم شاعир و صنعتكارلارين عمومى مظلوملوغۇندان ناشى اولور. آن آزى يوز ايلدىر كە بو تايىدا يازىپ يارادانلارىمېزىن اثرلىرى قول توقلارىندا اوزلىرى ايلە برابىر دفن اولور، بىر دريا علم و مدنىت آثارى نين شىرى و گلچىك نسىللەر تاپشىرىلماسى بىر خيال كىمى، هر زامان گۈز ئونوندە دورور. شاعيرلر و عالىملارىمېزە، خصوصىلە آنا دىلىنده يازنلارا هئچ صاحب چىخان، اونلارا اعتىنا ائدن رسمي بىر اورقان يو خدور. بونا باخما ياراق، خلق كوتلەلرى و گنجىلىكىمېز هر زامان وارلىق و مدنىتىنى قوروما يېچون اۆز علم خادىلرىنە و شاعيرلىرىنە حؤرمەت بىلەميش و اونلارا عزّت علامتى اولاراق اثرلىرىنى يايىشلار. بىزىم شاعيرلر دە بوندان باشقىا بىر شئى ايستەمە يېرلە: الله هدایتى و خلق محبىتى. ناظرلەر دىلىلە دئىشك:

شاعير ايستە يېر كە حسادت الى،
ايستكلىر باخىشىن بوغمايا گۈزدە.

قازا اور کلردن نیفرت کوکونو،

آغ گونش یارادا قارا دنیزده!

شاعیر ایسته بیر که بیرلیک نغمه سی،

او خونا شه هرده، او خونا کنده.

پوزولا سرحدلر، ئوتە آیریلیق،

آزادلیق یاییلا هر مملکتده...

محبت مئیندن چاناق ایسته بیر،

گونکیمی ایستى بیر قوجاق ایسته بیر...

بیزدە فلسەھىچ عالیم شاعیریمیزه اوْز مقدس وظیفەسینى یئرینە
ینتیرمکدە اوغورلار و باشارىلار دىلەمکلە دئیرىك: بئله اولسۇن! بئله
اولسۇن!

دکتر حسین محمدزاده صدیق

تهران دانشگاهلارى نىن توركىجە دىل و ادبىات اوستادى

تهران - ۱۳۷۶

نیمة شعبان گلدى

صبحدم پیکِ صبا لبلری خندان گلدى
 سؤیله‌دی یاتما اویان نیمة شعبان گلدى
 دورما پیمانه‌نی آل ائیله مسلسل هشی! هشی!
 دورو قات دروه، کی دردانه دوران گلدى
 آچ گیلان جان‌گلزاره تماشا قاپسین،
 کی یاشیل گلشنہ بیر قیرمیزی مرجان گلدى
 گلشن حوسنوده بو سبز قبا سورسته
 قونچاتک آچدی آغیز، گل‌کیمی خندان گلدى
 نازیله قامتی بویلاندی چمنزار ایچره
 بویونا سرو چمان یاسمن افshan گلدى
 گئزو نرگس کیمی هم غمزه‌لی دیر، هم مخمور
 زلفی سنبل، اوزو گل، قدی خرامان گلدى

دور اوره ک ائلک-ه سینی آیینہ بندان ائیله

ایندی کی جان ائوینہ سئوگیلی جاناں گلدي

عالمي طلعتين نورو ايشيقلانديردى

ظلمی محو ایلهین مهر درخشنان گلدي

هدهد شهر سبا مرزده آپار بلقیسه

چیخ تماشایہ کی حشمتی سلیمان گلڈی

دم جانبی دئیر: عیسی مريم دیر بو

یادِیضاسی دئیر: موسی عمران گلدي

اٹلے کی بختی ایسی قدر اوجادیں اقبالی

سانکی یوسف دی کی جان ملکینه سلطان گلدي

ظولومات ایچرہ گزیب آبحیات آختاراما

بۇ اىشىغلىقىدا روان چشمە حىوان گلدى

^۱ «سو شیانت»، اولدو عیان «کیش اهورایی»^۲ ده

«اه من» قاچدی نیاپشگر یزدان گلدی

۱-زرتشتی ایران موعودو. ۲-اهورامزدا آئینی.

سـؤـيلـين «بـرـهـمـيهـ» مـاهـ بـرـهـماـ^۱ منـظـرـ

شـرقـدنـ بـارـقهـ^۲ تـكـ اـولـدوـ نـمـاـيـانـ گـلـدـىـ

قـومـ «بـوـدـايـهـ» دـئـيـينـ خـسـرـوـ بـودـاـ^۳ طـلـعـتـ

بـودـورـ اـينـيـنـ آـسـيـبـ خـلـعـتـ عـرـفـانـ گـلـدـىـ

(شـيـخـ قـدـيـسـهـ)^۴ دـئـيـينـ رـجـعـتـ عـيـسـىـ اـولـدوـ

«پـيـرـ خـاخـامـهـ»^۵ دـئـيـينـ منـجـىـ دـورـانـ گـلـدـىـ

بوـ هـمـانـ شـهـرـ فـضـيـلتـ^۶ دـىـ هـانـيـ اـفـلاـطـونـ؟

كـىـ گـئـورـهـ مـسـنـدـ عـدـلـهـ نـيـجـهـ شـايـانـ گـلـدـىـ

تـوـكـدوـگـوـ طـرـحـلـرـهـ قـامـتـىـ مـعـيـارـ اـولـدوـ

چـكـديـگـيـ رـسـمـلـرـهـ قـاشـ گـئـزوـ مـيـزـانـ گـلـدـىـ

سـؤـيلـيهـ يـاـشـيلـهـ دـولـانـ عـشـاقـهـ

قـورـوـموـشـ جـسـملـرـهـ آـغـلامـاـيـنـ جـانـ گـلـدـىـ

بـودـورـ اوـ فـاطـمـهـنـيـنـ مـعـدـنـ غـيرـتـ اوـغـلوـ

ظـالـمـ وـ مـظـلـومـ آـراـ اـئـتمـهـ گـهـ دـيـوانـ گـلـدـىـ

۱-هـنـدـوـ چـينـ پـيـغمـبرـيـ. ۲-أـودـ. ۳-هـنـدـوـ چـينـ پـيـغمـبرـيـ. ۴-مـسيـحـيـ عـالـيمـيـ.

۵-يـهـودـيـ عـالـيمـيـ. ۶-مـديـنهـ فـاضـلهـ.

بودور او شيرخدا شاه ولايت بالاسي
 ظلمكارلار ائوينى ائتمگە ويран گلدى
 مژده اولسون سىزه اي قانه باتان شاهدلر
 خلف قائم سالار شەھيدان گلدى
 شايگان قافىehler «نااظر»ه اىراد دئيل
 اورداكى طبىي اوونون سئل كيمى جوشان گلدى

مبارک فجر بايرامى مناسبتىنه

تعالى الله کى قىش چىخدى، خزان كۈچدو، باهار اولدو.
 آچىلدى قونچا، گول گولدو، طبیعت لاله زار اولدو،
 نسیم جانفزا اسدى، هوا عنبر نثار اولدو.
 چمن دە بولبول شيدا دىمادم نغمه كار اولدو،
 جهان يكسر ماراقلاندى صفالى روزگار اولدو.

دئىيرىن عرش اعladن يئرە بىر تازە جان گىلدى،
 بنفسه باشلادى رقصە، سَماعە^۱ ارغوان گىلدى.
 سرورە ياسمن دولدو نشاطە ضىيمران گىلدى
 بسو ياندا لالھلر جامين گئوروب نرگىس، خومار اولدو،
 جهان يكسر ماراقلاندى صفالى روزگار اولدو.

نەندىرىپەيمىرم اما؟! گلېب ياز ماھ بىھەن دە،
 سەنین تك بوايىشە مېھوت و حىران اولموشام مندە.
 قولاق وئرسن آچىر بولبۇل بوسىرلى باغ و گلشنىدە،
 دئىيير: شام سىيە گىشتدى، گۈزەل فجر آشكار اولدۇ،
 جەھان يكىسىر ماراقلاندى، صفالى روزگار اولدۇ.

بوگون جان جلوه گاھىندان درخشان اولدۇ ايرانلى،
 آلۇتك، ايلدىرىيم تك، آتش افسان اولدۇ ايرانلى،
 آجىقلى سئىل كىمى بىردىن خروشان اولدۇ ايرانلى
 بو گونلار گولله گوللندى، بوگون خونخوار خوار اولدۇ،
 جەھان يكىسىر ماراقلاندى، صفالى روزگار اولدۇ.

بوگون كورد و بلوچ و لر و ئىرىيەلر ال الله باهم،
 سالىيلار جانينا شاهين خروش و ولولە باهم.
 دوداقلار اوستە گلشىدى سرور و هلهلە باهم،
 افوقدن زرگونش چىخدى، قارانلىق تار و مار اولدۇ،
 جەھان يكىسىر ماراقلاندى، صفالى روزگار اولدۇ.

بوگون مینلرجه غیرتلی مسلمان گلدی فریاده،
 نوا^۱ تبدیل اولوب شوره، فغان تبدیل اولوب داده.
 عدالت لشکری غالب اولوب عفریت بیداده،
 قازیلدی ریشه‌سی کفرون، کرامت برقرار اولدو،
 جهان یکسر ماراقلاندی، صفالی روزگار اولدو.

بوگون غیرت سماسیندان ایشیق بیر ایلدیریم چاخدی،
 اساین کفری، طاغوتی، کؤکوندن یاندیریب یاخدی.
 شهادت‌لر شهابیندان^۲ شقی^۳ لر اولدوزو آخدی،
 حجاب خوف ییرتیلدی شهامت آشکار اولدو،
 جهان یکسر ماراقلاندی، صفالی روزگار اولدو

بوگون مین-مین انالحق^۴ سؤیله بین چیخمیشدی داراوسته،
 باساردی باغرینا یئر سربدار^۵ ی سربدار اوسته.

۱- نوا و شور=موسیقی دستگاه‌های زندان.

۲- اشاره‌دیر قرائین شرفین آیه‌سینه فاتحه شهاب ثاقب. ۳- ظالم.

۴- منصور حلاج بین سوزو. ۵- ایراندا بیر سلسله‌نین آدی. منظور باشیدان ال چکمهن آشیق.

جوماردى خلق مظلوم و ستمكش طولمكار اوسته،
 غنى، دار و نداريندان چکردى ال ندار اوسته،
 قوجا سبقت آلاردى نوجواندان کارزار اوسته،
 آخان قانلار يازاردى افتخارى افتخار اوسته.
 باخان بسو منظره «ناظر» تعجبده دچار اولدو،
 دئدى: ياللعجب هاردا بئله بير انفجار اولدو؟

محمد مصطفاً(ص) پیغمبرین و صفینده

ایشیقلاندی جهان، بدر رخ زیبای احمدن،
جلا تاپدی اوره ک آینه‌سی نور محمّدن.

* * *

محمد کیم؟ - وجودی رحمة للعالمين یعنی،
محمد کیم؟ - رسول الله و ختم المرسلین یعنی.
محمد کیم؟ - امین خلوت روح الامین یعنی.
مقام قاب قوسینه چاتان رفرنشین یعنی،
همان تشریف او حینایه لایق حی سرمددن.

* * *

محمد کیم؟ - همان معمار قسط و عدل و آزادی،
محمد کیم؟ - همان محو ائله‌ین تبعیضی بیدادی،
محمد کیم؟ - همان برباد ائدهن طاغوتی الحادی،
محمد محتشم رهبر، محمد محترم هادی،
اولان ختم رسالت مُهر و نه شایسته ایزددن.

* * *

محمد کیم؟ - همان حریّته ارشاد ائدهن رهبر،
 محمد کیم؟ - همان بتخانه‌لر برباد ائدهن رهبر،
 محمد قول لاری زنجیردن آزاد ائدهن رهبر،
 قیزین مدفون ائدهن ویجدانسیزا فریاد ائدهن رهبر،
 مرانی^۱ رد ائدهن، اوز دؤنده‌رن مُرتاپ^۲ و مُرتددن.

* * *

محمد کیم؟ - همان دلخون اولان دونیا طلب‌لردن،
 مصیت‌لر چکهن «بوجهل» لردن، «بولهپ» لردن،
 مداماً قان اوдан شرک و ریایه متسب‌لردن،
 اولان آماج^۳ حقد^۴ و کینه بوسفیان نسب‌لردن،
 دولان دائم مبارک سینه‌سی، آلام^۵ بی‌حددن.

* * *

محمد اول یتیم‌کی، رهنمای خیل امت‌دیر،
 او امّی‌کی، کیتابی مشعل راه هدایت‌دیر،
 کلامی زبدۀ عرفان^۶، حدیثی، لبّ حکمت^۷ دیر،

۱-پنهانکارلیق. ۲-شکاک. ۳-هدف. ۴-حسد. ۵-دردلر ، مفردی‌الم.

۶-عرفانین شیوه‌سی. ۷-حکمتین عینی، خالصی.

اونون دينينده تقا تكجه معيار فضيلت دير،
 اونون شرعينده يوخدور آبيضين^۱ هئچ فرقى آسوددن^۲.

* * *

قمر منشق اولوب، طاقِ هلال دلرباسيندان،
 شرفلندي شرف، شمشير شاه لافتاسيندان،
 حيا چكدى خجالت، عصمت خير النساسيندان،
 دؤزوم زينهار^۳ ه گلدى، صبر و حلم مجتباسيندان،
 گول آچدى باغ حریت، شهید كربلاسيندان،
 ملکلر قالديلار حثيران بو مجموع ممجددن^۴.

* * *

محمد كيم؟ - عقولى مات ائدهن، دين «قويم» يندن،
 شعور اهل معناني گيجه لدن، «لام» و «ميم» - يندن،
 بوتون خلق اللهى حثيران قويان، «خلق عظيم» - يندن،
 آچان يول خلد طوبايhe، «صراط المستقيم» - يندن،
 ائدهن خلقى رها توحيدايله نار مخلددن.

* * *

۱-آغ. ۲-قارا. ۳-آمان. ۴-بئويوك و محترم مجموعه.

* * *

اونون تک مهربان رهبر، صمیمی پیشوا اولماز،
 اونون آئینی تک، دوز گونلوگه، دوز رهنما اولماز،
 اونون شرعینده شرک و کذب و تزویر و ریا اولماز،
 اونون وصفینده «ناظر» هر نه یازسان، انتها اولماز،
 بازانماز قطره محدود، اقیانوس ممتدن؟

آند اولسون

شکوفه يه، چيچه يه، لاله زاره آند اولسون،

ياشيل طبيعته، رنگين بهاره آند اولسون!

سويونجه، سوگي يه، صدقه، صفايه، سودايه،

اوره ک دئيونتوسونه، انتظاره آند اولسون!

آنا دؤشونده او بالدان شيرين سوده سوگند،

آتا او زونده او نورلو وقاره آند اولسون!

غروره، غئيرته، عهده، وفایه، ايقاره،

شهامته، شرفه، اعتباره، آند اولسون!

جوان- جوان سارالان آغزى باagli قونچالارا،

سو سوز- سوسوز قورويان لاله زاره آند اولسون!

عدالت او سته قولو با غلانان شهيده قسم،

وطنه بى كـس اولـهـن بـى مـزارـهـ آـندـ اـولـسـونـ!

دؤشونـدـهـ گـولـلـ آـچـانـ نـوـجـوانـ ايـكـيـتـ بـالـاـيـاـ،

حـمـاسـهـ خـلـقـ اـئـلهـيـنـ نـامـدارـهـ آـندـ اـولـسـونـ!

«جميله بو پاشايان»، «خالد»^۵، «لومومبا»- يه،
 خروش خلقه، صفي‌كارزاده آند اولسون!
 اوناکى شهدكيمى ايچدى شوکران زهرین،
 اوناکى رقص‌كنان چيخدى داره آند اولسون!
 اوناکى دوشمن الييندن سو ايچمەدى اولدو،
 او اوئن^۱ تعهدە، سۇن^۲ اقتدارە، آند اولسون!
 اوناکى امضالادى عهدينى قىزىل قانى،
 اورە كله وئردىگى قول و قرارە آند اولسون!
 فلك اليينده اولان تازيانە يه سوگند،
 على بئلينده اولان ذوالفقارە آند اولسون!
 «زبورە»، «توراتا»، «انجيلە»، «يشته»^۳، «قرآنە»^۴،
 آيا، گونە، فلكە، روزگارە آند اولسون!
 نەقدر اؤلمەميشم آى منىم گۆزەل وطنىم!،
 اونوتمارام سنى پروردگارە آند اولسون!

۱- اواین جى. ۲- آخرین جى. ۳- زردشت پیغمبرین کیتابى.

ماهنىلى چاي

نقساندى سنه يازسام اگر حسندە آى سان،
 سن آى گونو گئيچك يارادان خالقه تاي سان!
 مئى نشەسى، روح نغمەسى، جان جوھرى سەن سەن،
 سن گوللوچمن، قونچالى ياز، مىوهلى ياي سان!
 سەنسىز دىرىلىك كلمەسى معنا تاپا بىلمز،
 سن گۈزىدە ايشيق، دىزىدە توان، سىنەدە هاي سان!
 شائىن كېچىلر، يازسام اگر باغ ارم سەن،
 قىدرىن آزالار، يازسام اگر حورىيە تاي سان!
 باش سىنەمە قويisan آچىلار قونچالى كؤنلوم،
 «اولدوزلۇ دىزى»، «شەھلى سحر»، «ماهنىلى چاي» سان!^۱
 «نااظر» ياراداندا يىئنى لفظىلە غزل لر،
 فەم اھلى بىلر سەن يىئنى ليكىدەن اوغا پاي سان.

۱- شاعيرين اوچ كىتابىنин آدى.

گۈزەلەم!

قونچا تىك آچ دوداغىن، گول گۈزەلەم!
 تاڭۇنۇل باغى آچاگۇل، گۈزەلەم!
 سەن چىچىكلىر لە دولو بىر گىلشىن،
 من دە بىر نغمەلى بولبول، گۈزەلەم!
 هاردا گىلشىن سارالا، بولبول اۋلەر،
 اولسە بولبول، سارالار گول، گۈزەلەم!
 بىزى خالق يېزادىپ بىرلىك دە
 بىر جانىق بىر بىدىنىك، بىل! گۈزەلەم!
 حىف دىر حىف بو بىرلىكىلە قالاڭ
 سن منه، من سنه نىسىكىل، گۈزەلەم!
 گۈز نظرتك گل آچىم قوللارىمى
 ائىلە بسوينوندا حمايىل، گۈزەلەم!
 «نااظر» ياخچى نظر باز ائلەدىن
 اى لبى قونچا، شىرىن دىل گۈزلىم!

آيدین سحر

باخدیم بیر عؤمور يوللارا بخت او لمادی ياریم،
 ياریم گله تا دینجله بو قلب فگاریم!
 يار نیسگیلی، ياد سرزنشی ایله کوشوتدو،
 نه الده دؤزوم قالدی نه سینمده قراریم!
 ال چکمه دی بیر آن يولونو گؤزلەمدن، گۈز،
 گۈز دوشدو آياغдан يئنەدە گلمندی ياریم.
 او، شمع كىمى او لمادا هر بزمدە خندان،
 پروانە كىمین، ياندى منيم جان نزاریم.
 نشتىچى! گۈزومدن سوزولەن قان ياشا بير باخ!
 نشتى بوقدر وورماكى قانسىزدى داما ریم!
 حسرت باغىنин قول قانادى سينميشيا مىن،
 او دلاندى يۇوا م، سولدو گولوم، كۈچدو باهاریم!
 رنگىم سارالار قونچالارى شاختا چالاندا،
 قدىم بوكولەر چىن دە باشىن يولسا چناریم.

با غلاندی دیلیم، سیندی بئلیم، او نداکی من دن،
 يادلارکیمی دوندەردی اوز، اوز ایل و تباریم!
 شمعم، گشجه نی صبحه دکین ياندیم آلودا
 اوز قوردوغوم او داولدی منیم دیبده مزاریم!
 آما يئنه آيدین سحرین «ناظر» يم من
 قورباندی او نون مقدمیه دار و نداریم.

یوسف لره زیندان گؤزه‌ل

راهب لره تجرید خوش،
 زاهدلره رضوان گؤزه‌ل
 جاندان کئچەن عاشقلره،
 لعل لب جانان گؤزه‌ل!

وعظ اهلینه تقریر خوش،
 وجد اهلینه، تحریر خوش،
 مجنونلارا، زنجیر خوش،
 یوسف لره، زیندان گؤزه‌ل!

گؤزوارکى گولزارايسته يير،
 گؤز وار، گولو زار ايسته يير،
 بايقوشلاراويرانه خوش،
 بولبولره بستان گؤزهل!

سئومز پرىلر كىينهنى،
 عفرىتەلر آئىينهنى،
 خفاشە^۱ ظولمت گوشەسى
 قوقوسا^۲ آتشدان گؤزهل

۱-گىچە قوشى. ۲-سمندر، افسانەاي بير قوشۇ.

هر کئلی بو مئیخانه ده،
بیر نوع ایله سرمست اولور
کیملر دئیر: پیمانه خوش!
کیملر دئیر پیمان گؤزهل!

مجنونا ساماندان دئمه،
ایّوبه درماندان دئمه.
ساحللره آسوده لیک،
دریالره توفان گؤزهل!

جمشیده وئر جام جمی،
اسکندره آئینه نی.
«ناظر» کیمی ذوق اهله نه،
طعم لب جانان گؤزهل!

ساقیا!

ساقیا! گوتور جامی، دورما، باشلا جولانه،
 وئرگیلن می اوستن می، بیخ بو خلقی یان - یانه.
 اودلو جامی فیرلاندیر، اود ووروب آلوولاندیر،
 هوشو ریشه‌دن یاندیر، عقلی ائیله دیوانه.
 شور عشق اولان یژده، عقل و هوشه رخصت یوخ،
 قویما، قویما يول تاپسین، بزم انسه بیگانه.
 دوشموشم یامان درده، تؤک پیاله‌یه «دورد»^۱ و
 وئرگیلن ایچیم دردیسم، بلکه یشتدى درمانه.
 جان ائوی قارانلیق دیر، می چیراغینی یاندیر؛
 تا مگر ایشیقلانسین، باده‌دن بو کاشانه.
 نوح عشقه دریاده باده بادبان اولسا،
 توش گلهر نه تشویشه، باش ایهـ نه توفانه.
 باده‌دن دولان سینه کینه‌دن او لار خالی،
 مسحو اولار قارانلیقلار، گون گلنده مئیدانه.

دورد=تورتا، یاغین یا شرابین قابین دیبیندہ تہنشین اولان شیئی.

دورما، آل الله جامی، تؤک شراب گولفامی،
 قاتاما، قاتاما هر خامی، سن بو جمع مستانه.
 تلخ دیر شراب، آمما اهل شربه شیریندیر،
 یانماق اول ماسا نئیلیر؟ چیلچیراغی پروانه!
 می کمال اینساندیر، می فروغ ایسناندیر،
 می صفا وئره روحه، می جلا وئره جانه.
 زاهدا! گر ایچسن می، عقل آتین ائدرسن پی
 سن ده او ز قویارسان هئی من کیمی بیابانه.
 بیرجه جور عه نوش ائسنه سن ده من ایچهن میدن،
 منبر اوسته پایلارسان گونده خلقه پیمانه.
 من ده بیر زمان من تک، عقله، هوشه آلداندیم
 بزم لردہ شمع اولدوم، اولکه لردہ فرزانه.
 عقل دفترین بوکدوم، زهد خرقه سین جیردیم،
 دیسلبریم آچان وقتدن بلریندہ میخانه.
 تا او نازلی دلدارین مئی سوزه ر دوداغیندان،
 اؤلسه، مئیدن ال چکمز، «نااظر» شرفخانه.

نیگاریم سان سن

ایمهرم یادلا را باش اوردا کی یاریمسان سن،
اسمهرم هاردا کی سینه مده قراریمسان سن.

تیلیره گلشن فردوسی کی بیر لحظه ده، مین-

باغ جنت یارادان گوللو بهاریمسان سن.

بلرین بیر به بیر اولموشلری احیا ائله بیر،
شعبده باطل ائدهن معجزه کاریمسان سن.

باغلادی عشق او زومه او ندا قاچاق يوللاری کی ...

گیز لیجه قاش گوزون آندیردی شیکاریمسان سن.

بورو سه باشینی دا ذیروه لی داغلار کیمی قار،
ئینه غوغالی حیاتیدا و قاریمسان سن.

غزلیم اینجی کیمی سینه لرین زیوری دی،
چونکو شعریمده شور ایله شعاريمسان سن.

ائتمه ییم عشقینی گوهر کیمی پنهان نه ائدیم،
آخى دونیاده منیم دار و نداریمسان سن.

«ناظر»ی آتسان ظردهن هامی بیگانه کیمی،
دئیه جک دیر یئنه هر یئرده نیگاریمسان سن.

ڙاله مونجوغو

منه درد خوشدور اگر هامی يا درمان خوش دور
 وصل عاقل لره خوش عاشيقه هيجران خوش دور
 هانسى پروانه يئتەر وصله دوشەر گۆزىلدەن
 باشى سئودالى لره حسرت و حرمان خوشدور
 ڙاله لر مونجوغو عاشيق دؤشۈنۈن زىستى دير
 لاله لر باغرى او لا هرنە قدر قان خوشدور
 قصر و معمورەلری زاھد خوشنامە و ئىرین
 عشق بىدنامى او لان قىيىسى بىبابان خوشدور
 خستە ساحل لره ساكت ياشاماق او يغۇن دور
 دريالاردان دوغولان دالغا يات توفان خوش دور
 دىئنە «السِّجْنُ أَحَبُّ»^۱ بوشلا زلىخا دىيەنى
 يوسف حسن او لانا گوشە زندان خوش دور
 «نااظرين» سئوملى بىر دلبىر جانانەسى وار
 او لا مين يول بئله بىر دلبىر قربان خوشدور

۱- رب السِّجْنَ أَحَبَّ إِلَى مَا يَدْعُونَنِي (يوسف سورەسى ۳۳نجى آىيە)

بورما بیجا بئینیمی

با غلامیب جانیم منیم بیر نازنین جانانه یه
 جوت دوداغین دان سوزور جان جوهری هر ثانیه
 گورسن ای ناصح منیم بو طرفه افسونکاریمی
 سون قویارسان خالقی هر افسون ائدهن افسانیه
 بورما بیجا بئینیمی منع ائتمه سئودادن حکیم
 خیری یوخ هئچ مرهمین مجنون کیمین دیوانیه
 نئیلیره م جام طهورو، اوردا کی کؤنلوم منیم
 برکیدیپ پیمانینى محکم قیزیل پیمانیه؟
 من که اولدوم اوژ شیرین دیل یاریمین دلبسته سی
 تاکه وار جانیمدا جان، باش ایمه رهم بیگانه یه.
 کیم دئیر پروانه نین یوخ شمعیله هئچ نیسبتی؟
 با غالی دیر پروانه شمعه شمع ده پروانیه.
 «ناظر» بن اشعاری اولموش هر نظردن بی نظیر،
 شیوه شیواسی بتنزه ر «سید شیروانی»^۱ یه.

۱-منظور سید عبدالعظيم شیروانی آذربایجانی بؤیوک شاعیری.

غريبه‌دن نه کوسوم؟

اونون يولونداكى اوز جانىمى تباھ ائلهدىم،
 عجب و فاسىز بىميش واي! انه اشتباھ ائلهدىم!
 او شاق كىمى با خيپ او يىدوم او خاللى شەمارە،
 عومور صحيفە سىنى سىربىر سىyah ائلهدىم!
 نەھان دا «يىار حرامى»، «شىرىك راهىزنى»،
 رفىق قافله سەئچدىم دلىلى راه ائلهدىم!
 غريبه‌دن نه کوسوم كى قىيلەم او لدو سبب،
 اليمە يو سفومو سىرنگۈن چاه ائتدىم!
 نقدرى سادە دلىدىم نه قدرى خوش باور،
 او «ويلى چاه» يىنى من فيكىر شاھراه ائلهدىم!
 اونسوکى وئردى بادا بىر بە بىر او مىيدىلى بىمى،
 بىر عۆمر سادە لىكىمدىن اميدگاه ائلهدىم.

منم او شمع که هرگز چاتانمادیم گونشه،
 نقدر او دلار آرا جانیمی تباہ ائله دیم.
 نه دردیمی بیلن اولدو، نه ناله می اشیدن،
 نقدر اشگه بوروندوم نقدر آه ائله دیم.
 او شاعیرم که شرفدن هیجالانار شعریم،
 نه شهد^۱ ی حنظله^۲ قاتدیم نه کوهو^۳ کاه^۴ ائله دیم.
 گناهیم عشق دیر اولسا بیر عشق دن باشقا،
 نه بیر خطایه یان آچدیم نه بیر گناه ائله دیم.

۱- بال. ۲- آجی- بیر میوه کی قارپیز شکلینده اولار و فارسجا ابوالجهل قارپیزی دئیبلر.
 ۳- داغ. ۴- سامان.

تاولاندیم

در بیغا گردن گردن کج رفتاره تاولاندیم،
 او شاق تک ساده لیک دن خاللی بیر شهماره تاولاندیم.
 جواهر آختار بردیم، بی بها خارایا تو ش گلدیم،
 گول آردینجا گزیر دیم، بی مرؤت خاره تاولاندیم.
 کؤپوشوش ایلغيیم^۱ بیر دالغا^۲ لی دریایه بنزه تدیم،
 گوزوم کور! بیلمه دیم افسون افسون کاره تاولاندیم.
 کؤنول هر یاره تا پشیر دیم، عدوی^۳ جانشکار او لدو،
 قدم هر یانه قویدوم من، خیانت کاره تاولاندیم.
 گهی دیوانه لر تک نار^۴ بیر نور ایله دیم تصویر،
 گهی پروانه لر تک نوره با خدیم، ناره تاولاندیم.
 نسیم دلگشا ساندیم چمن بر باد ائدن بادی،
 یاز ایسته ر دیم، ولی پاییز محنث باره تاولاندیم.

۱- سراب. ۲- موج. ۳- دشمن. ۴- اورد.

آتام آدم‌کیمی، تقدیره باخ، بیر بوغدادان اوترو
ال اوزدوم خلدن، ابسلیس بدکرداره تاولاندیم.

بو ظلمت خانه‌ده، گؤز سئچمدی نامردیلن مردى
او دور بعضًا دنى اغياره، بعضًا ياره تاولاندیم،
نه مست ايچره صفا گوردوم، نه هوشيار ايچره يکرنگى
گهی بدمست بدمسته، گهی هشياره تاولاندیم،

عشق حديثى

سینن قوربانینام مطرپ دایانما ياردان سؤيله،
 سيم اوسته زخمەنى گزدیر، منه دلداردان سؤيله.
 جahan افسانەدیر جانانەسيز، تا الده فرصنت وار،
 بير اوزگە گفتگو ائتمە، او افسونكاردان سؤيله.
 منى هر چند بىمار ائيله يېدىر چشم بىمارى،
 بىو بىماره يئنه اول نرگس بىماردان سؤيله.
 بو يېرده بوشلا «ايچاز»ى، باشارسان باشلا «اطنابه»^۱،
 «تسلىل»دن دانىش، «ترجمىع»^۲ له «تكراران» سؤيله.
 خالىندان دە، خطىندان دە، گۈزۈندەن دە، سۈزۈندەن دە،
 قاشىندان دە، ساچىندان دە، او گۈل رخسارдан سؤيله.
 شىركىرى لىلىرى گىسىولرى بىر دستە سونبۇل دور،
 پىريشان بولبولە گولدن دانىش، گولزاردان سؤيله.

۱-ايچاز و اطناب=شعرىن صىنتى مۇضۇ علارىندا.

۲-ترجمىع و تكرار- شعرىن صىنتى مۇضۇ علارىندا.

او سروین اعتدالیستان عیار معدلت سیندی،
عدلات آختاران خلقه او دوز معیاردان سؤیله.

جاهان کؤهنله سهده، عشقین حديثی بیل کی کؤهنله لمز،
او لونجه «ناظر»ه یارдан دانیش، دلداردان سؤیله.

نولسون؟

گولنده قونچالار، گولشنده خندان او لماسين نولسون؟
 باخاندا، منجمد گؤزلرده طوفان او لماسين، نولسون؟
 او مرمر دوشل اوستونده ائدهنده مُشكِّ ترجاري
 اوره كده شوقى شرب^۱ آب حيوان او لماسين، نولسون؟
 تعالى الله! بيزيم ياري، نه گئيچك خلق ائديب تاري!
 كؤنول بو طرفه رفتاري، گئروب قان او لماسين، نولسون؟
 گئزهل دير عارضي گولتك، مارالدان گؤزلرى گئيچك
 صنوبر، فدىني گئرجك، ثناخوان او لماسين، نولسون؟
 آچار肯 زلفدن بندى، قاتار肯 پوسته يه قندى
 گئورەن بير بئيلە دلبىندى، هوسران او لماسين، نولسون؟
 عسلدن لىلىرى شيرين، سحردن طلعتى سيمىن
 اونون، «ناظر» سوروب لعىن، غزلخوان او لماسين، نولسون؟

کیم نه بیلیر

گرچه یو خدور سنه تای جور و جفا ائتمکده،
گؤزلیم! من ده تکم عهده وفا ائتمکده.

شمع و پروانه کیمی شهره دؤورانیق بیز،
سن جفا، من ده سنه جانی فدا ائتمکده.

من اگر سوز دل و اشک نیازیله خوشام
سنه هر گون منه مین ناز و ادا ائتمکده.

من تکم لبرینی سرّ بقا او ممامدا،
سن ده تک، او مدوغوم آمالی فنا ائتمکده.

تکجه بیر من دئمیرم بلکه دئیر کل جهان:
- یوخ تایین قامت عشاقی دوتا ائتمکده.

یو خسا، سروین ساتاشیب گؤزلری بیر یاندا سنه؟
کی باشی گوندہ قالیب گؤیده، دعوا ائتمکده.

ایندی کی او خلامیسان، گل سورو، آردینجا آپار!
نه گئوروبسن منی قان ایچره رها ائتمکده؟!

«ناظر» -، کیم نه بیلیر؟ حکمت رسام ازل -

نه ایمیش قامت بالانی بلا ائتمکده؟!

مۆتىسى على عشقى

عئۇمور قاطارى اۇنۇ مدن كېچىر شتاب اىلە،
باخىشلاريم قاچىر آردىنجا اضطراب اىلە.

بىلەكى باش- گۈزۈمە دۇشوب، دومان چۈكدو،
وداع ائتمەلىيم ائىلە بىل، شباب اىلە.

اجل دالىمجاڭزىر، قورخورام گلىپ، تاپسین،
اودوركى، رنگ ائدىرم باشىمى خضاب اىلە^۱.

نه دىلده تاب و توان وار، نه گۈزىدە اشڭ روان،
غىم آشىيندە يانىر سىنه التهاب اىلە.

اورەك دؤيىونتولرى مور^۲ كىيمى سوموكلىمى،
ائشىر، دئشىر، داغىيدىر، سعى بى حساب اىلە.

ھوشوم، باشىم داغىيلىدىر، ملامت ائىلەمە يىن،
اگر گۈزۈم سرِآبى^۳ چاشىر، سراب اىلە^۴.

ائىلە اولوب اىچەرىم شور و شوقدان خالى،
حىبىدە سئچە بىلمىر منى حباب اىلە.

^۱ حنالىلە بوياماق. ^۲- مور = موريانە. ^۳- سرَآب = سو قىراغى، سو دەنهسى.
^۴- سراب = اىلغىم.

هُمیشه دل نگرانیم، هُمیشه آشفته،
 کیچر دیره مگونومو داییمًا عذاب ایله.
 طرب بهاری سو و و شدو، تعب^۱ قیشی دوشدو،
 هله او شاق کیمی من اویس نورام تراب^۲ ایله.
 شراب وئرمنه ساقی! بو در دله هرگز -
 علاج ائیله مک اول ماز، مگر شراب ایله.
 تَعلُّل ائیله مه هئی - هئی، گتیر پیاله مئی.
 شرار سینه می سوندور، شراب ناب ایله
 شراب ناب نه دیر؟ - مرتضی علی عشقی،
 به جز بو باده دانیشما! من خراب ایله.
 دامیز بو غازیما بیر ذره، تاکی ذره کیمی،
 او چوب سمایه، اولوم همدم آفتتاب ایله.
 دامیز بو غازیما بیر جور عه تا اولوم سرمست،
 قویوم ترابه باشی عشق بو تراب ایله.
 حایف کی بیلمه دی «ناظر» جوان لیغین قدرین،
 کچیر تدی عؤمر و نو بیهوده خورد و خراب ایله.

۱- تعب = رنج. ۲- تراب = تور پاق.

ناره بىزه رىسن

شىرىندىر لېلىرىن بىر ئىنگى^۱ شىڭ باره بىزه رىسن،
 گۈزەلىك بوسنانىدا گولەن گولناره بىزه رىسن.
 خرامان قىدىنى بىرگون خىالىم ائىلەدى تصویر،
 كۈنول سىلىنى بە بە، نە خوش رفتاره بىزه رىسن.
 سنى گۇرجىك باخىشلار آسلانار گۈزلەن اولدۇز تك،
 گولوم اعجاز اىدىرسن؟ ياكى افسونكاره بىزه رىسن؟!
 كىچىنە خاطىيرىمدن جان اوЛАر لېرىز عطىلە،
 مەعترى عىنبرە ياسا گوللو بىر گولزاره بىزه رىسن.
 او ايىنجە تىللەرىن لە آسلاياندا دارە خلقى اىچىرە،
 تىرەم ائتمەين اعجوبە بىر طىّاره بىزه رىسن!
 گۈزەل سن، نازىن سن، نازلى سان، هەچ ياندا مىلىن يوخ،
 تعجب دىركى بعضاً نورە، بعضاً ناره بىزه رىسن!
 نظردن «ناظر» ئاتدىن، آتاركىن قول كىمى ساتدىن،
 رقىيە قاش گۈز اويناتدىن نە ئالىم ياره بىزه رىسن!

پروانه هاردادیر؟

عشق آتشی از لده قیزیشدیردی جانیمی،
آخیردا اود ووروب تالادی دودمانیمی.

بیر دلبرین ساتاشدی گؤزوم آی جمالینا،
بیخدی آین-شاین ائویمی، ياخدی جانیمی.

بیر با خماسی داغیتدى بوتون هست و نیستیمی،
بیر گولمه‌سی کول ائتدی بوتون استخوانیمی^۱.

بیر حاله قالمیشام کی باشین تو ولا بیر-گچیر،
هرکس گئرور بورنگ رخ زعفرانیمی.

مین يول آلولو اوددا قانادسیز کول اولموشام،
پروانه هاردادیر؟ گئوره عشق امتحانیمی.

یوخ حاجتی نصیحته دیوانه عاشقین،
ای شیخ! قیل و قال ایله یورما روانیمی!

۱-استخوان=سوموک.

چاتسان اگر صبا، او حبیین دیارینا،
گئرسن اگر او دلبر شیرین زبانیمی
سؤیله منی چوروتسن اگر، غصه‌دن چوروت،
آمما چورو تمه، در دین آلیم، آرمانیمی.
من «ناظر»م، وفا يولونون غم کشیده‌سی،
قویدوم سنین يولوندا بوتون مال و جانیمی.

معرفت

چو خلاری او دلاردا پر یاندیر دیلار، آمما ندهن،
قالمادی عشق عالمینده آد، مگر پروانه دن.

معرفت دن «هایل» بین قوربانیلیغى مقبول اولوب،
يو خسا جان «قایل» ده حاشا ائتمەدى جانانه دن.^۱

باشىنى كركىلە هر كس يارسا اولماز «كوهكىن»،
تكجه بير زنجير آييرماز عاقلى ديوانه دن.

ناسىحا! بير بىئىلە مخلوقاتى افسون ئىيلە،
كيم گۈروب آخىر خىثير افسونولا، افسانە دن؟

هر كسىن «ناظر» كىمى ناز آشىينا دلدارى وار،
باغلاماز اغياره بىل، او مماز وفا بىگانە دن.

۱- اذ قرباناً فُقِيلَ مِنْ أَحْدِيهِمَا وَلَمْ يَتَقَبَّلْ مِنَ الْأَخْرَ - قرآن كريم.

روح رایحه‌سی

پروانه کیمین کیم چکه ال بال و پریندن،

حاشاکی داها باش گئتوره خاک دریندن!

بیر يول ائله‌دین هرکسه کسی لبلری خندان،

بیر عمر آخیتدين او زونه قان جیگریندن.

ائتدین بله کی سن منی مجنون بیابان،

هردن خبر آل خون جیگر در بدريندن.

سن سیز دیریم، من ده بو بیر درده دؤزوم يوخ،

اولدور منی قورتار دیریلیک در دسریندن.

با ائیله قارا ساچلارینی باشیما افshan،

روح رایحه‌سی قوی سوزوله مشک تریندن.

تا پدیم دیریلیک چشممه‌سینی من کی لبینده،

جان شهدی آخید لبلرینین چشممه‌لریندن.

«ناظر» قولونو ائیلسه بسوینوندا حمایل،

آللہ قورویار بدنظرین بد، نظریندن.

ياراشيق

هر قدهر سن ائدسن سينه‌لري قان، ياراشار!

منهده گوننه دئيم: جان سنه قوربان ياراشار!

اي گوزلليك باغينين قونچالانان مرجانى!

خندان اول! قونچايا لعل لب خندان ياراشار.

قارا زولف آلتدا گوزه! ائيلمه پنهان او زونو،

کي قارانلىق گئجه يه، ماه نمایان ياراشار.

او کي هر حوسنوده ممتاز ائله‌دى «لشيلانى»،

بيلدى کي «قيس» كيمى بيدله حرمان ياراشار!

هر کسين قامتىنه بير جوره دون بىچدى فلكت،

كيمه بير ساده گئيم، كيمسه يه الوان ياراشار.

دئمه يين عاشق دلسوخته هر بوالهوسه،

تكجه پروانه يه بو نسبت شاييان ياراشار.

کوهكن شهرتى هئچ عاشيقه زىبنده ده بيل،

بير فقط فرهادا دونياده بو عنوان ياراشار.

هر داریسقال گؤله سؤز آچما تلاطم لردن،
 کی گئنیش دالغالی دریالره توفان ياراشار.
 اونداکی گوزلریمی ائیلهدی خونبار فلک،
 بیلدی کی لاله حمرايه قیزیل قان ياراشار.
 گولمه بین «ناظر»ین احوالی پریشان اولسا،
 بید مجنون اوزونه، زلف پریشان ياراشار.

جوانلیق باهاری

گر آلساروزگار الیمدن، قراریمی،

آلله بسیلرکی وئرمەرم الدن نیگاریمی.

گیسوی تابدارینى هرگز بوراخمارام،

هر چىند ائیله يېبىدى قارا روزگاریمی.

كؤنلوم باعیندا آرزى نهالى چىچك لەنیر،

ای کاش يارگلیب دولانا غنچەزاریمی.

زاهدکى دانلاير منى - اوز دوندر عشقدن،

من تك اسىر عشق او لا جاق گئرسە ياریمی.

بىر تار يوخ جانىمداكى يار اوردا اولماسين،

تىئل - تىئل گىزىن اينانمىسىنىز پود و تارىمى.

باشىم يارىن، جانىم داييارين، وارلىقىم يارىن،

وقف ائتمىش يارا ھامى دار و ندارىمى.

ايستر سه اولدوره منى، ايستر سه ساخلايا،

تاپشىرمىشام او سىروره اوز اخ提ارىمى.

مین عشق و اشتیاقیله هر شام تا سحر،
 تیکدیم بولا بو دیده شب زنده داریمی.
 باشیم آغاردی، قاش آغاریب، صبح آچیلمادی،
 گون چیخندا گؤز تیکرم باری گؤزله رم.
 جانیم چیخنجا گؤز تیکرم باری گؤزله رم،
 یاسه مبدل ائیله مهرم انتظاریمی.
 «ناظر» قو جالمیشام، بو امیدیله قالمیشام،
 بلکه گئروم دوباره جوانلیق باهاریمی.

پشیمان ائیله‌رهم بیرگون

سراسر نظم آفاقی پریشان ائیله‌رهم بیرگون،
بیخیب، ظولمون دوبه‌ردین^۱ خانه ویران ائیله‌رهم، بیرگون.

سئل اوللام کیشنے یېب باش قاوزارام غیرت قو جاغیندان،
سو سوز صحرالری جوششلى عمّان ائیله‌رهم، بیرگون.

آخیش قارشیندا قهریله دایانسا هانسى هوندور داغ،
دیبیندن لاخلا دیب خاک ایله یکسان ائیله‌رهم، بیرگون.

سکوتون کؤلگەسی دوشسە، جاھانى سالسا جنبش دن،
یئل اوللام چیرپینیب دھشتلى طوفان ائیله‌رهم، بیرگون.

خروشان ایلدیریم لار تك بولودلار سینەسین يارام،
گونش شوقوندان آفاقی درخشان ائیله‌رهم، بیرگون.

فلک دن قورخمaram، تقدیردن بیر ذرە باکیم يوخ،
قضایه با خمارام موشگول لر آسان ائیله‌رهم، بیرگون.

تیکان بیتیمیش علفزار ایچرە قاندان باشقابار اولماز،
 بو قان قوخلو بیابانی، گلستان ائیله‌رهم، بیرگون.
 وطن مجنونیام، الده نه کى دار و نداریم وار،
 نیگاریم ایسته‌سه، اوغروندا قوربان ائیله‌رهم، بیرگون.
 حیا ائت چرخ گردون! «ناظر»ه بیر بؤیله کج باخما،
 سنى آخر بوجلیکدهن پشیمان ائیله‌رهم، بیرگون!

سرنوشتە باخ

ياخىدی آلولو او دلارا بىر بى وفا منى،
 ائتدى بلاكشىدە منى، بى نوا منى!
 سىندىرىدى قول- قانادلارىمى ياردى باغرىمى،
 آل قان اىچىنەدە ئىيلەدى جانسىز رها منى.
 گول تك عزيزايىدىم كى او گولدىن گولاب آلان،
 گوزلرده خارتىك ائلەدى بى بها منى.
 اوّل دىلىمى كىسى بوكوب سونرا قدىمى،
 مىن فنّايلە او فتنە گر ائتدى فنا منى.
 من صدقىلە ائدەركن اونا جانىمى فدا،
 او مكىرىلە هوسلە ائتدى فدا منى.
 آخر نەجور گىياثىلىك ائدىم غىثيردن سنه؟
 بىر يئرده كى گىتىرىدى جانا آشنا منى!
 تقدىرە باخ، تصادفە باخ، سرنوشتە باخ،
 هاردا «خېر» غم او لسا، سئچر «مبىدا» منى.

قىيمتلى خالپايات نه ائدىم؟ دست روزگار،
 ائتدى آياق لار آلتدا بوگون نخنما منى
 هرگز شىكايىت ائيلەمەرم روزگاردان،
 رنگين رىالار ائيلەدىل بوريا^۱ مىنى
 من «ناظر»م وطن يولونون غم كشىدەسى،
 يارب بىو غىمن ائيلەمە هرگز جدا منى!

هر گوله شقايق دئمه رهم

عشقي اگلنجه بيلن کس لره عاشيق دئمه رم،
 هر گوله باغرى دا قان او لسا شقايق دئمه رهم!
 كيم الله كركى آلا، داغ يارا، فرهاد او لماز،
 هر کسه طالب عذرا اولا، وامق دئمه رهم!
 عاشق صادق او دور اوينايا دار اوسته باشي،
 يوخسا هر بوالهوسه عاشيق صادق دئمه رهم.
 غير پروانه كى جان وثرمه سه آرام او لماز،
 هئچ کسى منصب عاشيقليغا لا يق دئمه رهم.
 «ناظرو» م آينا كيمى سينه مى پاردا خلاميشام،
 اوله رهم، اگرى يه دوز، آلچاغا فائق دئمه رهم.

موسیقى

عاشيقين كؤنلوно آرام ائلهين موسيقى دير،
 ماحفل انسى دلآرام ايـلهـين موسيقى دـيرـ.
 نـغـمـهـ، جـانـ جـوـهـرـىـ، رـوحـ نـشـهـسـىـ، وـارـلـيقـ سـسـىـ دـيرـ،
 دـيـرـيلـيكـ بـزـمـينـىـ گـلـفـامـ اـئـلهـينـ مـوسـيقـىـ دـيرـ.
 بـولـبـولـونـ چـهـچـهـىـ دـيرـ قـونـچـانـىـ خـنـدـانـ اـئـلهـينـ،
 سـرـوـ طـنـازـىـ دـلـآـرـامـ اـئـلهـينـ مـوسـيقـىـ دـيرـ.
 اوـرـداـكـىـ قـونـچـاـ دـوـدـاغـلـارـ دـايـانـارـ صـفـ درـصـفـ،
 بـوـسـهـنـىـ بـوـسـهـهـ يـهـ پـيـغـامـ اـئـلهـينـ مـوسـيقـىـ دـيرـ.
 يـاشـايـشـ اوـلـساـ سـئـوـينـدـيرـمـهـ گـيـلـهـ سـئـومـكـلـيـكـ،
 سـئـوـگـىـ دـنـ خـلـقـىـ شـيرـينـ كـامـ اـئـلهـينـ مـوسـيقـىـ دـيرـ.
 آـخـيـجـىـ شـعـرـىـ كـهـ جـوـهـرـكـيمـىـ جـانـلـارـداـگـزـهـرـ،
 شـاعـيرـينـ قـلـبـينـهـ الـهـامـ اـئـلهـينـ مـوسـيقـىـ دـيرـ.
 مـطـربـاـ آـلـ! سـازـىـ چـالـ! كـؤـنـلـوـموـ شـادـانـ اـئـلهـ،
 كـهـ مـنـيمـ درـديـمـ آـرـامـ اـئـلهـينـ مـوسـيقـىـ دـيرـ.

زخمەنى سىئەدە گزدىر كى اورە كى مولكۇندن،
 دفع هر غصە و آلام ائلەين موسىقى دىر.
 ائتدى حق او نداكى دا وودە «مزايمىرى» عطا،
 دئىدى: «چال! ابلىسى ناكام ائلەين موسىقى دىر.»
 سازى بىھودە حرام ائتمەدى زاھد، بىلدى،
 كى او نو خلق آرا بىدنام ائلەين موسىقى دىر!
 عاقبت «نااظر» دە سازىلا صىد ائتدى صنم،
 بىلدى كى دامە او نو رام ائلەين موسىقى دىر.

سید جعفر صفوی زاده یه «آی ساوالان» کتابی حاققیندا خطاب

خلقیمین گور سسی دیر جان تا پارام «آی ساوالان» دان،
دیر یلیک نغمه سی دیر، ائل لر آلار پای ساوالندان!
اوستو بوز با غلا سادا قیش لار او لار یای ساوالندان،
نور آلار آی، ساوالندان،
قوجا «حیدر بابا» یا ائل دایاغی «شانلی سهندیم»،
یا «میشو داغی» بیزیم اولکده بیرگون فala داردا،
هایلاسا هایلا رینا قاوزاناجاق های، ساوالندان.

«قم» دیاریندا مینیمچون او خودون «آی ساوالانی»،
یشنی دن جسمیمه جاری ائله دین قیر میزی قانی.
نه تعجب سنه فخر ائتسه «شکسپیر» له «مانی»،
شهریار «اول اگر او لسادا سنسن اونا ثانی.
سسینی قم دان آلار کن دئدی او پیر معانی،
داها حیدر بابا غم ائتمه الیندن یا پیشان وار،
تیترمه، دوشمه آیا غدان سنه قارداش ساوالان وار.

قئىدىنە ئىلده قالان وار،

سسىنى «قم» دان آلان وار.

سو سما حىدر بابا! سو سما! ساوا لان داده گلىپىدىر،

ها يالدىن سن او نو آردىنجا او فرياده گلىپىدىر.

صد قىلە للرىنى سىخ ماغا ايمدا ده گلىپىدىر،

قەھر مانلار او باسيندان بئله آزاده گلىپىدىر.

«صفى الدين» ديار يندان «صفوى زاده» گلىپىدىر،

او كى عرفانىلە حكمت ده نه وار «مرزى» نه حددى،

او جادىر سرو و صنوبر ساياغى قامتى، قددى،

او دا سن تك آغامىز حىدر كراردى جددى،

قلېچى الده كسرلى،

آخىيجى شعرى اثرلى.

بىز داغىقى، دردىن آليم! ائل او بانىن وار گۇزو بىزدە،

بىزدە دير عشقىلە، اشراقىلە عرفان كۇزو، بىزدە!

بىزدە دير بىزدە دير او پارلاق كىچە جىك لر ايزى، بىزدە!

مدنتىت سۆزو، بىزدە!

یاز! دیده رگین ائلیمه یاز! او کئچن گونلریمیزدن،
 سئوگی پیمانه لریندن می ایچن گونلریمیزدن،
 بحر عرفاندا ادب لعلی سئچن گونلریمیزدن،
 باع حکمت ده گل لاله بیچن گونلریمیزدن،
 یاز! او خوش گونلریمیزدن،
 یاز! او شن گونلریمیزدن،
 یاز! او شوکتله، صلاتبله اؤتن گونلریمیزدن.

بیز داغیق، غم یشمه ریک چن باشیمیزدان او جالاندا،
 اسمه ریک، تیترمه ریک قیش الینه شاللاق آلاندا.

یاغی قورد زوزه^۱ چکنده،
 قارا دئو نعره سالاندا.

غونچانی صرصر^۲ ازنده
 چیچگی شاختا چالاندا.

بیز داغیق، یوخ با کیمیز هرگز آغیر حادثه لردن،
 قور خماریق فاجعه لردن،
 او ته ریک مانعه لردن.

بیز داغیق، داغ، کوله گین های - کویونه عادتمیز وار،
 بیز داغیق، داغ، سازاقین شاللاغینا طاقتیمیز وار.
 بیز داغیق، قیش کؤچوره ن چن تالایان غیرتیمیز وار،
 بیز داغیق، بوز اریده ن قار کوشوده ن قوتیمیز وار.
 بیز داغیق، حشمتمیز، هبیتمیز، جرأتمیز وار،
 او د آلاو قایناغیق شاختا یاخان همتیمیز وار،
 باشد اقار، او زده قیرو یاز یارادان قدرتیمیز وار،
 بیز داغیق، اسکی واراقلاردا بیزیم صحبتیمیز وار،
 علوی حیشتمیز وار، باشقا بیر شوکتیمیز وار.

ایندیسه مانعه لر سینه سینی دئشمه لییک بیز،
 گوندوزه دوغرو قارانیقلاریلا ائشمه لییک بیز.
 عشقه یول آچمالیق، کین ایله اللشمه لییک بیز،
 ال - الله و ئرمە لییک، صدقیله بیر للشمه لییک بیز.
 گئجه نی بیچمه لییک، بیچمه لییک، بیچمه لییک بیز،
 گونشه کوچمه لییک بیز،
 حاق مئین ایچمه لییک بیز.

ارمنى ايله دؤيوشن آذربايجان عسگرلرينه اتحاف

اي آذربايجانين آصلانلاري، آلقيش! آلقيش!

آنامين قهرمان اوغلانلاري، آلقيش! آلقيش!

اي ياخان معركه ده آتشه دوشمانلاريني،

ياغديران ياغى لارين باشينا عصيانلاريني،

وطن اوغروندا وئرهن جانلاريني، قانلاريني،

تالاين جمله قودورقانلاري، آلقيش! آلقيش!

وطنين قهرمان اوغلانلاري آلقيش! آلقيش!

اي ارەنلارەنلى، قهرمان عسگرلريميز!

فتح و نصرت يارادان نوجوان عسگرلريميز،

بابك عصيانلى، جوانشىرنىشان عسگرلريميز،

بوياين آل قانا مئيدان لارى آلقيش! آلقيش!

وطنين قهرمان اوغلانلاري آلقيش! آلقيش!

بىلەكى قانلى دؤيوشلرده سىز اعجاز ائدىيىسىز،
 قدرتى جرأتى داشناڭلارا اپراز ائدىيىسىز،
 آذر ائولادىنى هر يىرده سرافراز ائدىيىسىز،
 سىزه، اى معرڪە سلطانلارى آلقىش! آلقىش!
 بابامىن قهرمان اوغلانلارى آلقىش! آلقىش!

اي ساچان عالمه نور گئىدە كى قىندىل سايانى،
 كافره يورش ائدهن «طير ابابيل»^١ سايانى،
 ياندىران «ابرهە»^٢ نىن قومونو «سجىل»^٣ سايانى،
 محو ائدەين كىنهلى شيطانلارى، آلقىش! آلقىش!
 قويماين داردا مسلمانلارى، آلقىش! آلقىش!

قويمائىن «صەھىونۇز» ون سىرداشى «داشناڭ» ياغىنى
 بولۇيا موردارا بۇ عابدەلر تورپاغانىنى.

١- ابرەنەن و اوونون قومونو ھلاك ائدهن قوشلار.

٢- حبشه كافرى كى اللاهين اثوى كعبە يە يوروش ائتدى.

٣- اودلۇ داشلاركى آللە ابرەه اوردو سونۇن باشىنا ياغدىرىدى

کينه‌لر آتشيله او دلويا وارليق باغينى،
 اولايىن شيركىمى دوشانلارى، آلقىش! آلقىش!
 وطنين قهرمان اصلاحلارى آلقىش! آلقىش!

يولدادىر نوروزوموز، ساومالىيىن چىللەلرى،
 باغلانىب زرگونشه، فتح و ظفر پللەلرى،
 باساريق باغريمىزاڭول قوخولو گوللەلرى،
 بركيدىن بىرلىكە ايمانلارى آلقىش! آلقىش!
 آنامىن قهرمان او غلانلارى! آلقىش! آلقىش!

«ناظر» م آرزو لارام صلح او لا، امنيت او لا،
 سينه‌لر ايچره صفا، سئوگى، صمييمىت او لا.
 نه عداوت تۈرەنە دونيادا، نه نىفترت او لا،
 فتنەڭر ابلىس اؤلە، بلکە جهان راحت او لا.
 فتنەلر دوغمايا عصيانلارى، آلقىش! آلقىش!
 كينه‌لر بوغمايا انسانلارى، آلقىش! آلقىش!

وطنیم آی وطنیم

ای منیم شانلی دیاریم، اوره ییم جان و تینیم!

وطنیم، آی وطنیم!

گلشنیم، گوللو باهاریم، سمنیم، یاسمنیم!

وطنیم، آی وطنیم!

سن ده دیر حزّتیمیز، شوّکتیمیز، جرأتیمیز،

شانلی علّیتیمیز، قدرتیمیز، قوّتیمیز.

جان تا پیب سنله بیزیم دونیادا حیثیتیمیز،

با غلی دیر سنده کی ماهیته ما هیتیمیز.

کیمدی سنسیز دئیه وار فایدا حیاتیمدا منیم؟

وطنیم، آی وطنیم!

با غلیام، با غلیام ایلقارینا من، جانیملا،

عشقینی بسله یه رم سینه ده وجدانیملا.

سولغون اولسان، سنی شاداب ائده رم قانیملا،

سیله‌رهم صورتینه توز قونا مژگانیملا،
 ای قاشی قاره، گوزو قاره، منیم سیم تینیم!
 وطنیم، آی وطنیم!

ای زمّرد کیمی سونبول لریله ساچی اولان،
 لبلری شکریله، دؤشلری شهدیله دولان،
 ای بوتون طاقتیمی بیر باخیشی الدن آلان،
 سینه‌مین سازینا هر کپیریگی مین زخمه چالان!
 اؤزو شیرین، سؤزو شیرین بُت شکر دهنیم،
 وطنیم، آی وطنیم!

سن کیمی سؤیله کیمین گوللو چیچکلی داغی وار؟
 یام یاشیل کؤوشنى وار، جتنّه بنزرباغی وار؟
 آب زمزم سایاغی چشمەسى نین قایناغی وار؟
 قیرمیزى-قیرمیزى مرجان بئجرەن تورپاغی وار؟
 ای صنوبرلى باغیم، سبز و خرامان چمنیم،
 وطنیم، آی وطنیم!

مرحبا اولسون آی-اولدوز کیمی پارلاق شانینا،
 مرحبا ذیروه لری فتح ائله بین قافلانینا.
 «ثقة الاسلامینین» قانلا یازان پشمانینا
 شانلی «شیخ مَمَدِینه» شُهره‌لی ستارخانینا
 ای شهامتلی اره‌نلر بشجه‌ریب بسله‌یه نیم،
 وطنیم، آی وطنیم!

هاردا وار سن کیمی اقبال جهانگیری اولان،
 بو قدهر اورمانینین^۱ تولکو بوغان شیری اولان،
 قانلی شمشیری اولان، قان توره‌دن تیری اولان،
 قهرمان بابکی، غیرتلی جوانشیری اولان؟
 ای کؤتلزمپولادیم، قدّی بوکلمز چُدنیم،
 وطنیم، آی وطنیم!

سن گُوزوم، سن بهبهیم، سن اوره‌ییم، سن جانیم،
 سنسن آرزیم، دیله‌ییم، آرمانیم، ایمانیم.

سنین آدینلا دامارلاردا جوشار آل قانیم،
 سنه قوربان اولوم ای شانلى آذربایجانیم.
 ای شیرین لايلا چالیب بال کیمی دیل اویره‌دهنیم،
 وطنیم، آی وطنیم!

«ناظرم»، گلمیشم افغانه فراغیندا سنین،
 گئروموشم روضه رضوانی یاناغیندا سنین.
 تاپمیشام چشمۀ حیوانی دوداغیندا سنین،
 اویسم آرزیمدی اوله‌م ایستی قوجاغیندا سنین.
 باخیشین تلقین ائدیب ساچلارین اولسون کفتیم،
 وطنیم، آی وطنیم!

ایستک

ایسته‌مه‌رم خنجر او لام پولاددان،
 اوره کلری دلیک-دلیک دله‌م من!
 آرزیلارام دستمال او لام ایپک‌دن،
 گؤز یاشینی آخان‌کیمی سیله‌م من.

* * *

ایسته‌مه‌رم سوسن او لام یا نسرین،
 بیر دیله‌یه قارشی او لا دیلیم مین!
 باز بولودو آیاق یالین دیده‌رگین^۱،
 هارای چکیب آغلایاندا گوله‌م من.

* * *

ایسته‌مه‌رم او لدوز کیمی او جalam،
 وارلیغیمی ظلمت‌لردن بورج آلام.
 آرزیلارام بیر داملاجیق شئح او لام،
 دوداغیندان او په‌ن کیمی او له‌م من.

* * *

بسکی بیزیم با غریمیزی بو دؤران

بئلوك - بئلوك ائتمەلردن ائدیب قان،

ایستەمەرم - آللاد بىلىر - هئچ زامان،

«بىر دىش چۈپون اىكى يانا بولەم من»^۱

۱-بو معنادا سەھراب طاهرىن دە بىر شعردى وار توارد او لا بىلر. من آنجاق او نو دىرنەق اىچىنە

سالدىم.

دەر آپار منى

گۈنשە بىزەين الىنى او زالت

و فا سونبولويم،

دەر، آپار منى ...

سنسىزلىك غەمىندىن قويىما سارالام،

محبّت گولويم،

دەر آپار منى ...

اۋز اوره گىندهن

ياز آچار قويىنونو بولبوله قارشى،

بولبولون كېچىنده ياز اوره گىندىن.

من يارى سئوندە يار سئوھەر منى،

ايىانمیر، سوروشسون اۋز اوره گىندىن...

قورخو

بير به بير منى آتدیلار،
 منى يالقىز قويدولار،
 او مود،
 آرزي،
 جوانلىق،
 عشق، و... و...
 آه!
 هامى خائن ايدى.
 هامى مندن او ز دئوندردى،
 آمما يوخ!
 تكجه بيريسى، منى آتمادى،
 بلى
 تكجه بيريسى،
 مندن او ز دئوندرمهدى.
 آخى،

اونلا با هم دوغولدوق،
 با هم بوی آتدیق،
 با هم یاشادیق،
 بیلیرسینیز می او و فالی سیرداشیمین آدی ندیر؟
 قورخو،
 بلی
 قورخو.
 او شاقلیق چاغیندان ایندی یه دک-
 اونلا یاشامیشام،
 اونلا بوی آتمیشام،
 دردلریمی او نا پیچیلدامیشام.

آت

آغزى باغلى قان تر ايچره تؤوشەدىم،
 دىنمهدىم، اينجارىم يوخ دىزىم يوخ.
 گۈز ياشىمى باخىشىمدا قوروتىدوم،
 آخى منىم ياش آخىدان گۈزۈم يوخ.

* * *

هردن قالدىم شاللاق آلتدا بىر حالا،
 او سارىم گاه، چىكدى ساغا، گاھسولا.
 دوشدو نالىم چئويرمەدىم اوز دالا،
 دوشوكلرە دئونوب باخان اوزۇم يوخ.

* * *

آهـاي آـتـلىـ! يـەـرـلـهـسـنـ بـئـلىـمىـ،
 بـوـخـولـاسـانـ آـيـاغـىـمىـ الـىـمىـ،
 او سارايـلـهـ قـېـقـىـلـلاـماـ دـىـلىـمىـ،
 آـغـىـرـ آـغـىـرـ يـوـكـ آـپـارـامـ، سـئـزـۇـمـ يـوـخـ!

* * *

ایندی‌کى سن آتلى اولدون مندەات،
بوڭ نەقدەر چاتاجاقسان دورما، چات!
آمما اولوب چوخ آتلى لار آتلامات،
سندە فقط سون اوپونا دۈزۈم يوخ!

بىزك

آى-اولدوز دئيلم چىركىن گىچەنин

قاب-قارا او زونه آغ كىرىشان ياخام!

آلولو گونشم، خىلىتىم بودور،

گىچەنى كۈكوندن ياندىرىپ ياخام!

فاصله سالما

هرگز دئميرم:

بوينوما سن سلسله سالما،

ياکي مني مجنون کيمى ديلدن ديله سالما!

تكجه دئيرم:

قوى ليبى لبلريم اوسته،

بوندان داها چوخ اور تاميزا فاصله سالما!

کاش!

بو آيرليق يارادان داغلاري آشارديق کاش!

ايکى دىنiz كىمى باهم قوجاقلاشاردىق کاش!

ايکى دىنiz كىمى يوخ بلکە بير شلاله^۱ كىمى

سۋىنجلە گىچە- گوندوز جوشوب داشاردىق کاش!

بو بيرلىكە ايکىمىزدە دوداق- دوداق باهم

ترانە لر او خوياردىق، غزل قوشاردىق، کاش!

قىزىم سېيىدەنин توپو مناسبتىنە يازدىم.

سېيىدە بالام

همىشە آرزيلا ياردىم بياض دون اگىنىدە،
 سنى دە بخت ائوينه گۈندەرم «سېيىدە» بالام!
 بوگون حقيقىتە چاتدى اوره كىدە كى آرزمىم،
 قويورسان عشق ائوينه سن قدم، «سېيىدە» بالام!

كىچىر گىدر بولىشىرىن لحظەلر، بولۇش آنلار،
 دوبارە خاطرەسى هە باھاردا گوللەنەجىك.
 من اولماسامدا، منىم سئوگى دەن دولان طبىعىم،
 عاشىقلارين سازىنин تىللەرنىدە دىللەنەجىك!

بوگون وئرين الـالـ الله سئوگىن ايلە بىرلىك دە،
 چىچىكلە، گوللە ماراقلاندىرىن حيات ساراين.

ياشىللىقى يارادان تازىيدان آلين ايلهام
ياشىل جوانه وورون، بويلانىن، ياشىل ياشاين.

قىنارى لركىمى باهم وئرىن قاناد قانادا،
سۇيىنجىلە قورون اۇ، سۇوگى لر بوداغىندا،
نشىجە كى سروايىلە سوسن عۇمور سورەر باهم،
عومور سورون او ساپاق سىزىدە سۇوگى باغىندا،

و بىردى حؤرمىتىنى بىلە يىن ائلىن و طنىن،
بىلەن كى ائل غەمىنە قالماياندا، يوخ غېرت!
وطن شرفى، شرف قانمايانلارا نفرىن!
وطن ناموسدى، ناموس بىلمە يەنلە لەنت!

ایکینچی شعر

شهریارین وفاتی مناسبتیله

او لحظه‌دن کی منیم نازلی یاریم آیریلدی،
توان و طاقت و صبر قراریم آیریلدی.
آمان! کی گؤزلریمین یاشلاری آمان وئرمیر،
او لحظه‌دن کی منیم گلعداریم آیریلدی.
غم فراقه نه نوعیله صبر ائدیم، یارب!
تحمّلوم، دوزوموم، اختیاریم آیریلدی.
دئیردیلرکی اولو مدن چتیندیر آیریلماق،
دئین: ندن بئله راحت نیگاریم آیریلدی؟
مگرکی شاختا چئوكوب، بولبول اولدو، گل سولدو?
مگر پاییز یشتیشیب نوبهاریم آیریلدی?
گويو دومان بورو يوب پارلاق اول دوزوم باتدى؟
ائىل افتخارى اولوب اقتداریم آیریلدی؟

آچىلمايير اوره يىيم اولما يار شهرىندن
 غىزل ده شئوره اولان شهرىاريم آيرىلدى؟
 بئله كى غم بورو يوب سرو و سوسى، اولما
 ماراقلى قونچالارىندان هزار يىم آيرىلدى؟
 دىيىن سەتارە بئله غم نواسىنى چالما!
 داييان، داييان كى مىنم پود و تاريم آيرىلدى.
 باخين گئرون نىچە «حيدربابا» تؤكۈر قان ياش
 الى بىئىنده دئىير: «افتخاريم آيرىلدى!»
 باشى دومانلى اوره ك قانلى، گۈزلىرى باشلى،
 «سەند» نالە چىكىر: «اختياريم آيرىلدى!»
 قلم اليىمده تؤكۈر قانلى ياش، دئىير: «نااظر!»
 «مەnim دە مونىش شب زىنده داريم آيرىلدى!»

ملى شاعير

روحوم ديريلر بور- بوداغى گوللو گۈرنده،
 قلبيم آچىلار كوشنى سونبوللو گۈرنده.
 رنگيم سارالار آغلا يارام قان ايچرىمده،
 هر قونچانى قلبيم كىمى نيسكىلىلى گۈرنده.
 يارىم دايىنار گۈزلىريمين پنجره سىندە،
 هر يىرده شىرين دىللەي اۋزۇن تىللەي گۈرنە.
 شاعر اوجالار ملىتىنە ماھنى يازاندا،
 ملت سئوينەر شاعرىنى ملى گۈرنە.

رؤیا

گئجه شاهینی گویده آچدی شهر،
قیزیل قوش داغ دؤشوندہ اولدو پرپر.

سکوته دالالاندی باغ و بستان،
دئیردین نوبهار اولدو زمستان.

قارا بیر اورپه یه یئر- گوی بوروندو،
سمانین سئوگی آشگاهی سوندو.

ولی بیئدن او اورپک پاره لندی،
گوموش گلزاره گویلردن الندی.

گلین لر تک آی- اولدوز ساتدیلار ناز،
چمن نازنده اولدو غنچه طناز.

صبا سردی ایپک یورغان دوشکلر،
چالیب لا یلای یاتیب گل لر چیچکلر.

دئیردین او یاشیل گلزاره ساری،
فلک سود چشمھسی ائتمیشدی جاری.

ساقین او چشمده سنبل هؤوردو،
یارین رؤیاده بیر عاشیق گئوردو.
دئیردی: ای بلای جان خسته،
دوداغی غنچه زلفو دسته - دسته.
«اوزون وصله قرار ائتدین باهاری،
باهاز اولدو ندن پوزدون قراری.
هامی ایسته رگول آچسین نوروز اولسون،
گولوم من نئیلیره م سنسیز باهاری؟»
بو سؤزلدن نیگاری گلدی خشمeh،
قاریشdi خشمنه ناز و کرشمeh.
دئدی: ای بی نوا، ای بختی قاره!
نه عللtdن گلیسн آه و زاره?
گرک عاشیق اولان، حرمانه دؤزسون،
شـرار آتشـه پـروانـه دـؤزـسـون.

محبت اهليه قسمت بلادي،
 بلالر زينت اهل ولا^۱ دير.
 اگر اهل ولاس، لانه لازيم؟
 اگر پروانه سن پروا^۲ نه لازيم?
 اگر ققنوس^۳ اولوبسان، يان همبشه،
 اگر فرهادسان، بو داغ، بو تيشه!
 اگر قيس اولموسان، ليلى پسند اول،
 سئور درد ليلى برگشت دردمند اول.
 اگر دلداده سن، دل داره باغلا،
 اوره ک اوز اوزگه دن، دلداره باغلا.
 اگر سينه نده داغ وار، آچ نيشان وئر،
 اگر حللاج سان دار، اوسته جان وئر.
 اگر ايوب اولوبسان، صبرى خوشلا،
 قو جاغلا دردلري درمانى بوشلا.

۱-محبت. ۲-قرخو.

۳-بيز افسانه اي قوش کي ديه رلر اولنده اوز يواسيني. او دلار و او دلارين ايچينده او لدر.

ذبیح^۱ اولدو آدین، یوکسل منایه،
شـهـید عـشـقـسـن، گـئـتـ کـرـبـلـاـیـهـ.

آخـیـتـدـیـ گـئـزـلـرـیـنـدـنـ اـشـکـ آـلـینـ،
خـطـابـ اـئـتـدـیـ اوـ رـؤـیـالـرـ مـارـالـیـنـ!
غـمـ عـشـقـینـ بـیـبـانـ پـرـرـورـ اـئـتـدـیـ،

مـنـیـ سـئـوـدـاـ شـرـارـیـ بـیـپـرـ اـئـتـدـیـ».
دـئـیـرـسـنـ دـوـزـ، دـئـیـرـسـنـ دـوـزـ، عـزـیـزـیـمـ!
دـوـزـوـمـلـرـ یـانـدـیرـیـبـ خـاـکـسـتـرـ^۲ اـئـتـدـیـ».

* * *

اوـ لـحـظـهـ دـانـ یـثـرـیـ بـیـرـدـنـ سـؤـکـولـدـوـ،
پـرـیـشـانـ عـاشـقـیـنـ قـلـبـیـ تـؤـکـولـدـوـ.
دـئـدـیـ: رـخـسـارـینـاـ آـخـدـیـقـجـاـ قـانـ یـاشـ،
گـئـجـهـمـ صـبـحـ اوـلـمـاـیـدـیـ یـارـبـ! اـیـ کـاشـ.
نـدـنـکـیـ غـایـبـ اوـلـدـوـقـدـانـ نـیـگـارـیـ،
پـرـیـشـانـ اوـلـدـوـ رـوـزـ وـ رـوـزـگـارـیـ.
یـئـنـهـ دـاغـلـارـ کـیـمـیـ باـشـینـ چـنـ آـلـدـیـ،
خـزانـ وـوـرـمـوـشـ چـمـنـلـرـتـکـ سـارـالـدـیـ.

بئنه غم آتشى چكدى زبانه،

بئنه بولبول كيمى گلدى فغانه.

بئنه مجنون كيمى صبرى تالاندى،

بئنه غم دالغاسيندان دالغالاندى.

اىله بير حالته دوشدو او محزون

اىله اولدو پريشان و جيگرخون.

ال آتدى خرقه جيردى، اولدو «عريان»،

قويب اوز چؤللره نالان و گريان.

گزه ردى ديلده ناله، كوه و دشت^۱ ي،

او سوزان ناله لر آدلاندى، «دشتى»^۲.

اليندە زلف دلبر، تارى اولموش،

ديه ردى او جفالىرن يورولموش.

«ساچين او خشار قارانلىق شامه دلبر،

منى سالدين عجب آلامه^۳ دلبر.

اگر ياريم دئييل سن، بس نه دن دير؟

گليرسن هر گئجه رؤيame، دلبر».

* * *

۱-داغ و چول. ۲-موسيقى هاو الاريندان بيرى. ۳-غم لر.

دئییرلرکی، او صحراءگرد نالان،
وئریب سئودا يولوندا عاقبت جان.

ائله ائتدى جانين آتشىدە بريان،
كى اولدو حالينا، آتشىدە گريان.

ائله دلداده لىكىدە كامىل اولدو،
كى سرتا پا آلولاندى، كول اولدو.

دئييردى: جان وئرنده تورپاق اوستە،
حزين سسلە او بىكىس سون نفسىدە.

«نىيگار تازەخىزىم، هارداسان بىس؟
خومار گۆز، سورمه رىزىم، هارداسان بىس؟

دئدىن: جان وئرمە سن عاشق دئييل سن،
وئرىرەم! جان عزيزىم، هارداسان بىس؟»

پری لر شهری

خیال قاناديلا بیر گنجه او چدوم،
 قارانلیق، دو ماندان گونشه ساری.
 هئی او چدوم، هئی او چدوم، ينه یوکسلدیم،
 ائله کی آیدان دا چیخیدیم یوخاری.
 بیر قیزیل چشمده گونشی گوردو،
 کؤینگین چیخاریب، یو یونور عوریان.
 آشیریب چیگنینه گوموش ساچینی،
 او ساچی گاه اشیر، گاه آچیر- زامان.
 بیر قدهر با خاراق، سونرا پر آچدیم،
 ينه ده اوج آلیب، اوردان او تو شدوم.
 سود یولون توتالی، چیخدیم یوخاری،
 بیر گؤزه ل شهرب آنجاق یتیشدیم.
 نه شهرب، نه شهرب، ائولر بولوردان،
 تور پاغی زمرّد، داشلاری اینجی.
 نه حاscar واریدی، نه دووار نه بورج،

هر ياندان دويور دوم عشقى ، سئوينجى.

نه شَهْر، نه شَهْر، چشمەلر اوسته،

قصيرلر تيكيلميش جنت سيااغى^۱.

هاواسى عطىلى، گوللرى الوان،

ساحەسى دلشىن، بارلى بوداغى.

نه شَهْر، نه شَهْر، سلام- جوابلار،

دويغولو سؤزايىلە ساز ايدى اوردا.

نه پايزى وارىدى نه سازاق، نه قىش.

فصىللر چىچكلى ياز ايدى اوردا.

نه شَهْر، نه شَهْر، گولون، قونچانىن،

تبىشم جوشوردو دوداقلاريندا.

صداقت شەھلى ماراقلانىردى،

لالەنин، نرگىسين ياناقلاريندا.

نه شَهْر، نه شَهْر، گۈزەل، ماراقلى،

پاك اورەگ مۇمنە اوُيان بىر شَهْر.

خیال گوزگو سونده افلاطین^۱ اونو،
 اینجه احساسیله دُیان بیر شَهر.
 گُوزمو گرديردیم، نه قدر باخدیم،
 نه قودوز قورد گُوردوم، نه مغورو پلنگ.
 چاغلایب جوشار دی شوگی محبت
 نه بشَر واریدی، نه شَر^۲، نه جنگ.
 گُوزه ل بیر شهر کی، چوخ آرزو لادیم،
 من ده بیر قوش کیمی یاشایام اوردا.
 او خویام یئنی بیر حیات ماھنیسین،
 داها قایتمایام بو غملی یوردا،
 آما عبث ایدی بو آرزو افسوس،
 ندن کی، ناگهان بیر شیمشک چاخدی.
 تو شلادی دوزمنی، او دلو او خ کیمی،
 خیال قانادیمی یاندیریدی، یا خدی.
 قانادیم یاناراق او دلو، آلو لو،

۱- مدینه فاضله ، فضیلت شَهری = یونانی فیلسوف افلاطونون دویدوغو شَهر.

۲- شَرر = اود، قور.

آخان اولدوز کیمی گئری قاییندیم.
یئنە ده غىچەلر چولغا دى منى،
يئنە ده بىر عومور محتته باىدىم.
هر دن دوشۇنورم، دئىيرم: اىكاش!
خياليم گۈيلەرە يول آشما يابىدى (آچما يابىدى).
گۆزەللىك آرايان هو سكار گۆزۈم،
پرى لر گۆزونە ساتاشما يابىدى.

قلم

قلمدیر ملتی بیدار ائدهن خواب جهالتدن،
 قلمدیر قورتاران اینسانلاری قشید اسارت دن.
 قلم عظم رمیمه^۱، جان و ئرهن عیسی بن مریم دیر،
 قلم موسای عمران دیر، سالار فرعونو قدرتدن.
 قلم تعریف ائدهر نمرودو، دقیانوسو، شدّادی،
 قلم ایضاح ائدهر، مظلوملارا کیچمیش جنایتدن.
 قلم ییرتار حجاب حیله‌نی، تزویری، سالوسی،
 قلمدیر ائیله ین تفکیک ناحقّی، حقیقتدن.
 یازان آزاده‌لردن، سرو قامت قهرمانلارдан،
 یازان توفانلی عصیاندان، یازان قانلی شهادتدن.
 بوغان دیوی، قروان اهریمنی، دارتان شیاطینی،
 قیران بندی، ائدهن اینسانلاری آزاد، اسارت دن.
 قلم بیچاره‌لردن ال تو تار، ظولمون قولون باغلار،
 کوشولدار ظالیمه تو فان کیمی، دولغون جسارتدن.

قلم دير، محو ائدهن زور و زر و تزوير و تسليمى،
 قلمدىر قورتاران اينسانلارى، جهل و ضلالىتن.
 آلوتك، ايلىرىم تك، دالغاتك، دهشتلى توفان تك،
 تو تا دونيانى وحشت، ائلەمز اندىشە و حشتدن.
 يىخار، يېرتار، خارىلدار، قىشقىرار، قەرايلە شاققىلدار،
 قلم دريادى هييتىن، قلم داغدىر صلاابتىن.
 ياشىللىق گولشنىنده بوز چىچكك تك، هىچ زامان سولماز،
 كولكده، قاردا، قىشدا، شاختادا، دوشمز طراوتدن.
 گئجه گلچك، ياتار گؤزلر، باتار سىسلر، بىتر سۈزلر،
 قلم ياتماز، يورولماز، بېرە آلماز، استراحتىن.
 آياقلار سىست اولاندا، ياكى ال- قول باغلانان يىرده،
 قلم قالخار آياغە، خلقە سۈپىر استقاامتىن.
 قلمدن صاف او لار سىنه، قلمدن محو او لار، كىنه،
 قلم قيمت وئەر دىنه، قلم سۈپىر محببىتن.
 قلم تقرير ائدهر انجىلى، توراتى، اوستانى،
 قلم قويماز دوشە آيات قرآنى بلاوتىن.
 مباھى، واجبى، مندوبى، مکروھى، بىلەردىكىمى؟

قلم سؤز آچماسايدى خير و شردن حلّ و حئورمتدىن.

قلمدیر گرديرهن اينسانى او جسوز كهشكشانلاردا،

قلمدир دوييمايان آفاقده، سئير و سياحتدىن.

قلمدир آنديران «بقراته»، «ذيمقراطه» اسرارى،

قلمدир دولدوران «سوقراتى»، «افلاطونو»، حكمتدىن.

قلمدир چاتديران عرش علايه، «ابن سينانى»،

«شفا» تعليم ائدهن مخلوقه، «قانون» طبيعتدىن.

«ارشميدوسى»، «جالينوسى»، «بسطميوسى»، «زينونى»،

قلمدир ائتدى دونياده، بلند آوازه شهرتدىن.

«چوخوف»، «ژان راك روسو»، «ويكтор هوگو»، «برنادشاو»، «گوته

قلمدن عالمى دولدوردولار، علم و فضيلتدىن.

قلم سحرايله «لېخند ژوكوندا» وئرىدى جان مايه،

كى صنعت عالمى سرگشته و گىچ اولدو حيرت دن

بوخاقي فجرتك ائيلەر حكايت صبح صادق دن،

بلورين سينهسى مهتابه نازايىلەر، لطافت دن.

گۈزەل قاشلارينى رسم ايلين او ستاده آلقىشلار،

كە اول نقش خيال انگىزە جان وئرىدى حقيقىت دن.

یاراتدی کلک^۱ له «ارژنگ» ده مانی عجائب‌لر،
عجبائب‌لر که آی باخدیقجا، اسکیلدی خجالت‌دن.

نبوت ادعاسی باشلایب «ارژنگ» اعجازی،
قلم‌دن باشقاکیم دیر؟ ادعا ایتسین نبوت‌دن.

قلم ممتاز ائدب انواع و اجناس ایچره‌اینسانی،
بشر مشمول «کرّمنا» اولوب، فن کتابت‌دن.

قلم دیر مرکب طبیعی سmade فالدیران اوچه،
قلم دیر «ناظرین» شعرین ائدهن شیرین سلاستدن.
آماندیر وئرمه یین رخصت قلم اولسوون، قلم هرگز!
قلم دوشسه آياغدان، کیم تو تار آل بوجماعتدن؟

غنجاسیندا سولان گولوموز «مهدیه
ملکپور» ون آجى اولومونه خاطر

آمان دونيما

يالان دونيما، يالان دونيما!

منى درده سالان دونيما،

نه تئز گلدى، نه تئز كېچدى،

كىئچمىشىلدەن قالان دونيما!

آمان دونيما، آمان دونيما!

كروان كىيمى كىچەر گىدەر،

ووروب، يىخىب، يىچەر گىدەر،

گۈزەللەرى سىچەر گىدەر،

اھولر ائدر تالان دونيما،

آمان دونيما، آمان دونيما!

مین - مین گۈزەل بالا دوغار،

بىرچە - بىرچە تو توب بوغار،

قان ايچەمكىدەن مىگر دويار؟

ظالىيم بوجان آلان دونيما،

آمان دونيما، آمان دونيما!

اونا اصلاً باخان گولمهز،
 او زوندن گوز ياشين سيلمهز،
 چalar، خيردا - بئيوك بيلمهز،
 چالاغان^۱ تك چالان دونيا،
 آمان دونيا، آمان دونيا!
 او ايلىرى، بو آيلارى،
 او قىشلارى، بو يايلارى،
 سalar همىشە وايلارى،
 هر ائودە واي سالان دونيا،
 آمان دونيا، آمان دونيا!
 آيرى سالان ائليميزدن،
 قامچى ووران بىليميزدن،
 هر نه وئريپ، اليميزدن -
 آخر توتوب آلان دونيا،
 آمان دونيا، آمان دونيا!

یار او زونه و ئەرەر صفا،
 وئەزىز اونا مەھر و وفا،
 ايشى - گوجو جور و جفا،
 غم - كدرى كالان دونيا،
 آمان دونيا، آمان دونيا!

بو باغ گۈل لە دولار بىر گۈن،
 آچان گۆللەر سولار بىر گۈن،
 «ناظر» - دە اولار بىر گۈن -
 آلار بو جان آلان دونيا،
 آمان دونيا، آمان دونيا!

أتالار وصييى

دوشوب بير كنده بير قوردون گذاري،
 او كنده گئردو بير ناخوش حمار^۱ ئى.
 غبار غم اوتورموش عارضىنده،
 اولوم آشارى ديرچەلمىش گؤزوندە.
 ائله خرگزله يىب^۲ بىچاره حيوان،
 كى توتسان بورنونو، فوراً وئرەر جان!
 گئروب يوخ بيكسين طاقت جايىندا،
 كئچىپ آھسته اگلشىدى يايىندا.
 گؤزونو زىللەدى زول-زول او زارە،
 اىدىب هر بير بودون مىن يول نظارە.
 بو باخماقдан آجىقلاندى او خستە،
 دۇنوب بير نحوابىلە ساغ بۇورۇ اوستە،
 زارىلاردى دئىيردى بئيلە قوردا،
 كىيم آزدىرىدى سنى آى قوردا! بو يوردا؟

۱-ألاخ، ائشىك. ۲-داها چوخ چورومىگ.

تئز اول! تئز يانیمی تئزیکله ترک ائت،
 نه ايستيرسن جانيمدان؟ دور، ايتنيل، گئت!
 باشينى ساللاميشدى قورد آشاغە،
 ولى تىكمىشدى گۈز آلتىدان اولاغە.
 دئدى: «سانكى مريض احوال اوlobeسان،
 زمينگىر و پريشان حال اوlobeسان!
 اوركده گون به گون آرتىير ملالىن،
 باشىندا وار خيال ارتىحالىن^۱!
 اودور گىلدىم شتايىلە^۲ بوكتىنە،
 كى تاسن دار فانى دن كؤچنە.
 سينەندە چۈمىلىتى اگلهشم من،
 مبارك نعشينى يىرىتىپ دئشەم من.
 اجازە وئرمە يەم هر آغزى موردار،
 كى اولسون لىش-لوشوندن بېھەبردار.

بو سؤزلدن دوشوب اشک هراسه،
 آچیب آغزین بناچار التماسه،
 دئدی: «ای مهربان! ای بنده پرورا!
 مرام پاکینه قوربان برادراء
 منیم درحال اولمک نیتیم یوخ،
 بو تئرلیکده خیال رحلتیم یوخ.
 نه میت وار، نه حلوا ایندی بوردا،
 یقیناً گلمیسن سهواً بو یوردا!
 گئورسن کی توانیم یوخ جانیدا،
 دئمه درد آرتیران سؤزلر یانیدا.
 بیلیرسن بیر عؤمور چکدیم ضلالت،
 بو خلقه ائیله دیم هرگونه خدمت،
 آغیر یوکلار آپاردیم دینمه دیم هئچ،
 خطردن خوفدن دیسکینمه دیم هئچ.
 عوضده جور به جور توهین ائشیدیم،
 ائن دهن «هُش»، مین دهن «هین» ائشیدیم.

دئدى: آج قورد بو واجب امر اوچون من،
تقاعد تاپمیشام^۱ بير يول ايشيمدهن.

بونو بيل يانينى ترك ائتمەگىم يوخ،
سنى پىرىغىر تەيىنچە گىشىمەگىم يوخ.

تئز اول ھى حُسْنِ خدمتىن سۆز آشما،
چىۋىر اوز قىبلە يە آرتىق دانىشما.

بىندىن هر قىدەر تئز چىخسا جانىن،
او اىندازە او لار يۇنگۈل روانىن!

اوزان آنجاق منى لىنگ ائتمە چوخ-چوخ،
جوچوقلار مىتظردى فرستىم يوخ!
منه مرحوم آتامدان دىر وصىت،
«كە فرست را غىنيمت دان غىنيمت!»^۲

۱-تقاعد تاپماق=بازنشىسته اولماق. ۲-يعنى فرصتى غىنيمت بيل.

فارسجadan چئوییرى

هر کسین بير سئوگىسى وار

يولچو سئور بالاسى كر و كور و لال اولا،

فالچى سئور أر- آرواد آرا قال ما قال اولا!

دكتور ستلجم^۱ عاشيقى دير، ميردىشىر ائلو،

عاشيق نه ايسته يەر؟ توى اولا، چال ها چال اولا!

۱-سوپوق ورموش خسته.

دو داچ بوزمه

دوه قارداش!

ده بير گوروم بويونون،

نيه كچ دير؟ دوداچيني بوزدوه

دئدى:

سر تاسر وجود يمده

ده گوروم بير مينم هaram دوزدو!

«فأَنَّى شِيرازِي» دَنْ استقبال

پلتک لر مکالمه سی

نقل ائدیر راوی کی، بر حسب تصادف، بیر گون،
 قوچا پلتک کیشی نین بیر جوانا دوشدو گؤزو.

دئدی: «قو قوربان او اوللام او شه شهلا گؤزونه،
 ای گؤزه لليک ده به بتنهر آ آيا گول بنیزی!

رو- رو روخساری زی زیباره- ر رفتاری خو خوش
 گئ- گئگوچ چک حرکاتی گئ گئزه ل جست و خیزی.

طه طراوتده سو سونبول، له لطافتد، گو گول
 دو دوداقیندا با بالی، که کلامیندا، دوزو

گئ- گئ گئرموم هه هه هرگز قوقو قونسون او زونه
 بـه بلانین، مـه ملانین، جـه جفانین تو توزو.

بـی- بـی بـی يول سو سوروشسان نه اولار حالیدان؟

نه ندهن دیر ساسالدين نـه نـظردن بـی بـی؟»

نوجوان سؤيله دی: «سـه سـن مـه مـنـی لـاغ اـئـدـیـسـنـ؟

ای قـه قـزوـینـ دـا دـابـانـ دـاشـیـ کـیـمـیـ چـیرـکـیـنـ اوـزوـ!»

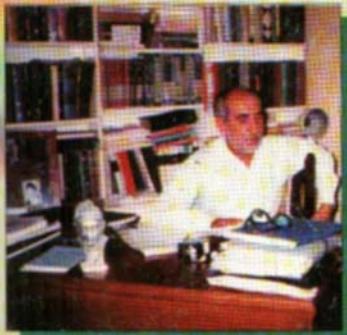
دو- دو دوررام، وو- وو وورام ائله بير کارلى تېيك،
کى گۇرەرسن قا قارانلىق گىچەتك آغ گۇنۇزو.

دئدى: «قو قوربانىن اوللام لا- لا لاغ ائتمەيرم،
مە منى دە پە پە پلتك يارادىب آللە ئۆزۈ.

آ اللە، آ آلتىمىش، يىيئى يىتتىمىش اىلدىر،
پە پە پلتكدى لەلە لفظىم شاشا شاهىدى يوزۇ.»

نوجوان سؤيلەدى: «شو شوکر اولا او خالقە كى،
بى بى بىر جور خەخە خلق ائيلەدى هر جوفومۇزو.

مەممە من دە پە پە پلتك سە سە سە سن دە پلتك،
قوى نا «ناظر» دە پە- پە پلتك قوقوشاشۇرىمىزى.»

محمد رضا ملک پور (۵ - ۱۷ نویسنده ای) ۱۳۱۷ نجی گونش ایلیندہ آذربایجانین گوننی محالیندا شرفخانا بندري آدلانميش شهرده آناندان دوغولدو بشينجي کلاسا قده ر دوغولدوغو ينرده و آلتينجي کلاسي آناسينين بابا يوردوندا (دریان) قصبه سی آدلی ينرده او خوياندان سونرا ديني تحصيل آلماق اوچون تبريزده طالبие مدرسه سينه داخل اولدو. دوردايل تبريزده مقدماته واون ايل قم دا سطح و خارج سطحه قورشاندي. سونرا تهران دانشگاهيندا اسلامي حقوق بولومونده فوق ليسانس درجه سينه ناييل اولدو. حال حاضيرده كرجده ياشايير و ۵۸ نمره لى ازدواج دفتر خاناسيني رهبرlik ائليز . ناظر فارسجا ، توركجه ، عربجه كتابلار تاليف انديب.

چاپ المؤشلار عبارتديلار:

۱- زمزمه ها	فارسي
۲- حماسه ها	فارسي
۳- اولدوز نو دنيز	تركى
۴- شنحلى سحر	تركى
۵- ماهنلى لى چاى	تركى
۶- راهنمائي ادبيات عرب	فارسي - عربى
۷- جادوگري از نظر اسلام	فارسي
۸- مرهم مهتاب	فارسي
۹- سنسيزلىك زمزمه لرى	تركى
۱۰- اوره ك چىر پىنتىلارى	تركى
۱۱- مجموعه اشعار فارسي	فارسي
۱۲- مجموعه اشعار تركى	تركى